

Grafik: Ömer Yapraklıran | Shutterstock

Çanlar Kimin için Çalıyor

Rusya'nın 24 Şubat'ta Ukrayna'da başlattığı ve özel operasyon adını verdiği askeri çatışma devam ediyor. Tek kutuplu dünya düzeninin çöktüğüne açık bir kanıt olarak gösterilen, bu temenniyi taşıyan veya reddeden Rusya-Ukrayna/Batı ihtilafındaki dinamikler, geride kırılmadık bir fay hattı bırakmadı denebilir.

Daha nelerin tetiklendiğini veya tetikleneceğini görmek için yeni güne uyanmak yeter: Belki bir sabotaj, belki yeni bir yaptırım, cephe hattında taraflardan bir ileri iki geri attıkları adımlara dair haberler, beklenmedik hamleler, derin hesaplar, gasplar, tuzaklar, stratejiler, istihbarat oyunları; yüzyıllardır devam eden Batı egemenliğinin sür-

mesini isteyenler, bitmesini dört gözle bekleyenler...

Karmaşık bir jeopolitik bağlantılar zinciri, bu süreçte, insanlığın uykuya dalmış kesimlerine acı maddi ve manevi kayıplar vad ederek varlığını tekrar anımsatıyor. İnsanlık „tarihin sonu“ anlatısından sonra girdiği bitkisel yaşamdan irkilerek, donarak gerçekliğe adım atıyor. Belki o bir kez daha kendi tarafı olmayan tarafta yer almak üzere başkalarının propagandasına riayet edecek ve salhaneye doğru hızla yol alacak.

Yasalar mı? Artık yönetilen hiç kimse için yasalar geçerli olmayacak. Bu durum kendini hemen dayatmayacak, dayatmadı, ancak egemenlerin duru-

ma göre, çıkarlarına uymadığında ihlal etmeyecekleri bir kanun ya da kuralın kalmadığı aşikâr...

Bu resim ve çoklu krizler karşısında, Avrupa'nın ortasında, silahların çekildiği ve kozların paylaşıldığı bir dönemde, iki karşıt taraf varmış gibi görünürken, farklı bir hesaplaşmanın da yanı sıra yürümekte olduğu açık. Rusya-Ukrayna/Batı ihtilafına yoğunlaşıyor. Ancak İkinci Dünya Savaşı'nın akabinde ve Soğuk Savaş'a hazırlık olarak Batı cenahında varılan uzlaşılardan, 2003 Irak savaşıyla bertaraf olmaya başladığı görüldü. İngiltere'nin Brexit'i seçerek Almanya AB'sini karşısına almasıyla ve Trump'ın himayeciliği ile aksiyona geçildiği, enerji kaynaklarına

müdahalelerle artık Batı blokunda doğrudan ortakların hedef alındığı bir tablo tezahür etmeye başladı.

Basında Almanya'nın hedef tahtasına oturduğunu açıklamaya çalışan muhalif bir kesim görevde. Bu kesim genel olarak Almanya'nın enerji kaynakları tedariki noktasında ucuz seçeneğin Rusya doğalgazı ve güvenilir ortağın da Rusya olduğuna inanıyor. Bir diğer kesim „kurallara dayalı bir dünya düzeni“ anlatısını NATO bünyesinde bir gelecek arayarak yaymaya çalışıyor, doğal olarak enerji kaynaklarına bağımsız erişimin ancak AB-ABD ittifakının bir tezahürü olabileceği vurgulanıyor. Öyle bir ittifak anlayışından hareket ediliyor

Devamı 2. sayfada ►

Bireysel bir Alinyazısı Olarak Bölgesel Eğitim-Öğretim Yapısı Winfried Kronig - İsviçre

Göçmen ailelerden gelen çocuk ve gençler tedadifün ötesine geçen bir sıklıkla eğitim-öğretim piramidinin alt kademelerini dolduruyor. Bunun direkt sonuçlarından biri yerli nüfustan çocuk ve gençlerin kendi çabaları olmaksızın yükselme deneyimleri edinebilmeleridir. Anne ve babalar için geçerli olanın eğitim-öğretim sistemine aktarılabilirdiği açıktır. Yerleşik çocuklar göçten doğrudan bir yarar sağlıyor. Joachim Hoffmann-Nowotny'nin iş piyasası betimlemesine dayanarak, bu fenomen alt katmanlaştırma olarak adlandırılabilir. Okuldaki başarı ya da başarısızlık üzerinde temel sonucu olan bir etki. Özünde bu alt katmanlaştırma, başarımlarından gerekçelendirilemeyecek bir sapma ifade ediyor, çünkü okuldaki seçme görüldüğü kadarıyla ulusal kökene karşı hassas bir tepki gösteriyor.

SAYFA 3

Nefret Söylemine Karşı Eğitim Enrique Javier Díez Gutiérrez - İspanya

Günümüzde sosyal ağlar üzerinden gelen mesajlar, haberler ve kampanyalar, başta gençler olmak üzere vatandaşların büyük bir kısmı için okuma ve içerik kaynağı haline gelmiştir. Bu anlamda formal eğitimde uygulanan araçlardan biri de LOE (2006) sırasında Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi konusu olmuştur. LOMCE (2013) ile bu ders kaldırılmış olsa da, yeni eğitim yasası LOMLOE'de (2020), bu yasanın 121. maddesine göre, demokratik değerlere ve dijital becerilerin geliştirilmesine ve dünyanın nasıl okunacağını ve yorumlanacağını öğreten eleştirel bir medya okuryazarlığı kültürüne bağlı vatandaşlar yetiştirilmesi gereken Sivil ve Etik Değerler Eğitimi konusu ile yeniden ele alınmıştır.

SAYFA 7

Deutschlands permanenter Alarmzustand Ukraine-Krieg und antirussische Sanktionen Wolfgang Bittner

Kuzey Akımı 2'nin hizmete geçmesi talebi ve de ABD'nin bu projeyi engellemesi yeni değil. Trump hükümeti yıllarca muhalefet yaptı ve hatta geniş ölçekli, uluslararası hukuka aykırı yaptırımlar uyguladı (10). Ama Angela Merkel ve Olaf Scholz - başbakan olarak Washington'daki ilk ziyaretine kadar - Baltık Denizi'nden geçen ikinci boru hattını siyasi değil, uygulanabilir bir ekonomik proje olarak görüyordu. Ama sonra ABD Başkanı Joseph Biden Alman Başbakanı ile yaptığı görüşme vesilesiyle boru hattının hizmete sokulmasını deyim yerindeyse yasakladı. Aslında Almanya gaz ihtiyacını Rusya'ya yaptırımların arttırıldığı ana dek Kuzey Akım 1 ve Ukrayna'dan geçen boru hatları üzerinden kolayca karşılayabiliyordu.

SAYFA 12

Düşman İmgesi Olarak Rusya - Barış Siyaseti Amaçlı Eğitim Çalışmalarının Değerlendirilmemiş bir Öğrenim Alanı için Örnek Armin Bernhard

ABD kökenli düşünce kuruluşlarının sayısız demeçlerinden, ABD'nin, Avrupa Birliği ile Rusya Federasyonu ve özellikle de Almanya ve Rusya arasındaki işbirliğini ne pahasına olursa olsun engellemeyi öngören küresel jeostratejik güdüsünü çıkarsamak olanaklı. ABD'nin Ukrayna'daki rejim değişikliği için yatırmış olduğu beş milyar dolar bu niyetin altını çizmektedir. Nihayet ABD'nin küresel stratejisi çerçevesinde izlediği hedef (azalan) hammaddelere ve Asya pazarına giden yolları açık tutmak ve bu yolları kendi çıkarları doğrultusunda kontrol edebilmektir.

SAYFA 16

Devamı 14. sayfada ►

Çanlar Kimin için Çalıyor

ki, tanrının buyruğu kabul edilen serbest piyasa kurallarının dayanışma adı altında esnetilebileceği düşünülüyor. Polonya'nın Norveç'ten, Almanya'nın da ABD'nden doğalgaz fiyatlarında indirim yapması talebi bu mantığa dayanıyor, ancak karşılık bulmuyor. Dolayısıyla yarattıkları ya da içine sürükledikleri Hieronymus Boschvari bir cehennemde, gözleri „kurallara dayalı bir dünya düzeni“ aramaya kalkışıyor.

Halbuki güçlü devletler hüküm sürdükleri ve nüfuz ettikleri bölgelerin büyüklüğü oranında güçlüdürler ve genişleyerek bu gücü kalıcılaştırmaya çalışırlar. Bu bağlamda hammaddele-re erişmek ve ikmal yollarını güvence altına almak hayati bir önem taşıdığından, eskiden zayıf devletlerin kapıları çalınmazdı, bu kapılar koçbaşı ile açılırdı.

ABD'nin Suudi Arabistan'la petrol, Almanya'nın Katar'la, İspanya'nın Cezayir'le doğalgaz için pazarlık yapması değil, aslında onların bu ülkeleri doğrudan işgal etmesi gerekirdi. Düvel-i muazzama ne hale geldi diye sorulabilir. Bu işgal savaşları da aslında çokça denendi ve kimi ordular Bağdat'tan, kimileri Kabil'den döndü.

Ukrayna savaşı devletlerin en bencil çıkarlarını hızla gün yüzüne çıkaran bir turnusol kâğıdı görevi görüyor. Daha 2014'te, Almanya Meydan olaylarının akabinde ününe ün kattığı bir boksörü Ukrayna'ya vali atamaya kalkışırken, şimdi mengeneyle alınmış gibi duruyor. Polonya İkinci Dünya Savaşı'nda Alman cürümleri nedeniyle tazminat kozunu kullanıyor, Kuzey Akım doğalgaz boru hatlarının devre dışı kalmasıyla ABD

Almanya'yı sıvılaştırılmış doğalgazının zorunlu müşterisi haline getiriyor. NATO'ya daha fazla bütçe ayırmasını dayatıyor. Onu yörüngesine alıyor ve çekim gücüyle geri alıyor. Almanya'nın „bağımsızlığı“ sorgulanır hale geliyor.

İki cihan harbinin ardından toprakları küçülmüş, Sovyetlere karşı geçici süreliğine Versay Anlaşması'na benzer bir boyunduruktan muaf tutulmuş, askeri koruma kalkanı altında sefa sürmüş bir Almanya için ABD'nin paz kursüsünde oturduğu bir kilisede günah çıkarma günü adeta geldi çatı. Radikalleşmek ya da belki faşizm dahi artık Almanya için bir seçenek olmaya-bilir. O, „sıgmazken atalarımız güne, yarına...“ demek üzere hayıflanmakla geçireceği on yıllara gebe. Ortaklarının vadettiği gelecek bu olabilir.

„Çanlar Kimin için Çalıyor“, Ernest Hemingway'in İspanya iç savaşını konu alan ünlü eserinin adı bu. Ve yanıtı belki şu olabilir: Hegemonya kurma uğruna savaşı yüceltenler için çalıyor. Ancak insanlık tüm bunlara rağmen varolmaya ve çağdaşlaşma yolunda ilerlemeye devam edecek, zira Asya, Afrika ve Güney Amerika'nın kaderi artık mutlak surette Batı'da belirlenmiyor.

PoliTeknik

www.politechnik.de

PoliTeknik

info@politechnik.de

Posta adresi: **Politechnik** • Postfach 25 03 48 | 40092 Düsseldorf

İÇİNDEKİLER

2. Sayfa
İçindekiler

3. Sayfa
Winfried Kronig
Freiburg Üniversitesi - İsviçre
Bireysel bir Alın yazısı Olarak Bölgesel
Eğitim-Öğretim Yapısı

4.- 5. Sayfa
Georg Auernheimer
Yetkilendirilmemiş Eğitim Politikası
Aktörleri Olarak Vakıflar

6. Sayfa
Birgül Göker Perdise - İtalya
İtalya'nın Thatcher'ı Meloni yeni başbakan...
Bakkal hesabıyla sandık oyunları...

7. Sayfa
Enrique Javier Díez Gutiérrez
León Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim
Üyesi - İspanya
Nefret Söylemine Karşı Eğitim

8. Sayfa
Corinna Mullin
New York Şehir Üniversitesi (CUNY) - ABD
Sömürgeci-Kapitalist Üniversitede Güç, Bilgi
ve Direniş: Filistin Özgürlük Dayanışmasının
Üniversite Mücadelelerindeki Merkezi Konumu

9. Sayfa
Mauricio Chiluisa
Sosyal İletişim Uzmanı
EKVADOR ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ
FEDERASYONU Ulusal Başkanı (FEUE)
Çevresel Sömürgecilik ve Çevrenin
Kriminalizasyonu

10.- 11. Sayfa
Peter Rödler
Doğruya, Güzele, İyiye - Eğitimin Günümüzde
de Varolan Görevi

12. Sayfa
Wolfgang Bittner
Almanya'nın Sürekli Alarm Durumu
Ukrayna Savaşı ve Rusya Karşısı
Yaptırımlar

13. Sayfa
Havva Engin
Heidelberg Pedagoji Yüksekokulu
Almanya'da Sığınma Deneyimi Bulunan Çocuk
ve Gençlerin Eğitime Entegrasyonu

14.- 15. Sayfa
Kitap, dünyaya açılan kapı
Stefan Zweig
Çeviri: Ahmet Arpad

16. Sayfa
Armin Bernhard
Düşman İmgesi Olarak Rusya -
Barış Siyaseti Amaçlı Eğitim Çalışmalarının
Değerlendirilmemiş bir Öğrenim Alanı İçin
Örnek

KÜNYE | IMPRESSUM

PoliTeknik

Türkçe Gazete
Türkische Zeitung

Quartalsweise
Üç ayda bir
Unentgeltlich
Ücretsiz
ISSN 2198-8706

Herausgeber/
Yayımlayan Kurum:
Verein für Allseitige Bildung e.V.
(Çokyönlü Eğitim Derneği)

Visdp | Chefredakteur/
Genel Yayın Yönetmeni:
Zeynel Korkmaz

Postanschrift/Posta adresi:
Postfach 25 03 48
40092 Düsseldorf

Webseite/Internet adresi:
www.politechnik.de

Kontakt/ İletişim
info@politechnik.de

Druck/ Baskı:
Hürriyet A.Ş.
Zweigniederlassung Deutschland
An der Brücke 20-22
64546 Mörfelden Walldorf

Gestaltung/Grafik Tasarım
Atelier Grafik & Illustration
Ömer Yaprakçıran

Çeviri: PoliTeknik

Winfried Kronig
Freiburg Üniversitesi - İsviçre

Bireysel bir Alinyazısı Olarak Bölgesel Eğitim-Öğretim Yapısı

Okul öğrencilerin başarımları üzerine durmadan değerlendirmeler hazırlıyor. Kurum olarak okul bu süreci büyük bir ciddiyetle ve önemli kaynaklar kullanarak gerçekleştiriyor. Örneğin görece küçük bir ülke olan İsviçre'nin Almanca konuşulan ilkokullarında, sonbahar ve Noel dönemleri arasında 6.5 milyon not dağıtıldı. Ve bu oldukça ihtiyatlı bir tahmindir. Bu kesintisiz ve titiz gözlem nedeniyle okul başarımlarının isabetli bir şekilde gösterildiğinden hareket etmek gerekir. Güçlü ve de zayıf öğrencilerin kurum olarak okul tarafından güvenilir biçimde tanınması isteniyor. Ancak durum öyle değil. Aynı başarımlar farklı okullarda oldukça iyi ya da yetersiz görülebilmekte. Amansız çabalarına rağmen okul, başarımlarından neredeyse alışkanlık haline gelen bir sapma gösteriyor¹. Her ne kadar başarımlarını ve sadece başarımlarını ölçme için dağıtımın tek anahtarı olarak kabul etse de.

Göze Çarpan Sapmalar

Bu derin çelişki ve büyük hataların nedenlerinden biri eğitim-öğretim yapısının bölgelere göre farklı örgütlenmesidir. Henüz 1960'lı yıllarda Röderich von Carnap ve Friedrich Edding ilk kez bu fenomene dikkat çekmiştir. O dönemde eyaletler arasındaki mezuniyet farklarını tesadüfen farkettiler. Bulgular halk arasında infiale yol açtı. Yazarların o zamanlarda yaptığı yorum, yeteneğe olan inancın altından her türlü ampirik zemini çekip almıştır². Aksi takdirde bu durum, bazı eyaletlerdeki çocukların diğer eyaletlerdekilerine kıyasla sistematik olarak daha az yetenekli olduğuyla açıklanmalıydı.

Hatta yazarlar iyi ve zayıf öğrencinin pedagojik birer kategori oluşturup oluşturmadığına dair kuşkularını da dile getirmiştir. Bu terimlerin daha çok eğitim-öğretim politikası açısından birer değişken olduğu ortaya çıkıyor. Bir bireyin eğitim başarısı salt kendi yeteneklerine ve çabalarına bağlı değil. Bu ayrıca yerel eğitim-öğretim politikalarının kararlarıyla belirleniyor.

Bu bölgesel farklılıklar ortadan kalkmış değil. Onlar varlıklarını basit eğitimin-öğretimin istatistiklerinin karşılaştırılması yoluyla neredeyse eğitimin-öğretimin sisteminin her düzeyinde kanıtlanmaya olanak tanıyor. Öyle ki, ortaokul düzeyinde beklentileri yüksek okul türlerine katılım ve de liseye devam etme oranları bölgeler arasında kısmen kat kat farklılıklar gösteriyor.

¹ Kronig, W. (2007): Die systematische Zufälligkeit des Bildungserfolgs. Bern: Haupt.

² von Carnap, R. & Edding, F. (1966): Der relative Schulbesuch in den Ländern der Bundesrepublik von 1952-1960. 4. Aufl. Hrsg. Von der Hochschule f. internat. Pädagogische Forschung. Weinheim: Beltz.

Okul başarısızlığı da bölgelere göre değişiyor. Örneğin göçmen aile çocuklarına öğrenim engelli tanısı konulması riski İsviçre kantonları arasında on kat fazla, Alman eyaletleri arasında da yedi kat değişkenlik gösteriyor. Yerinde sunulan eğitim-öğretim arzı eğitim ka-

riyerlerini yönlendiriyor. Birkaç kilometrelik bir mesafe farkı başarımları düşük kabul edilen bir çocuğun başarımları yüksek olarak algılanması için yeterli olabilir. Sonuçta bir ikametgâh değişikliği bile bir çocuğun eğitim kariyerine belirleyici bir yön vermeye yetebilir.

Gözden Kaçan Faktör

Saptanan kalıpların, seçilen analiz birimlerinin, kantonların veya federal eyaletlerin bir sonucu olarak da ortaya çıktığı kendiliğinden anlaşılıyor. İkamet edilen kantonlar için yapılan karşılaştırmalar ve tekil analizler aynı biçimde kentsel ve kırsal alanlar arasında ölçülebilir farklılıklar olduğuna işaret ediyor.

Eğitim-öğretim yapılarına dayalı kent ve kır arası farklar 1960'lı yıllardaki büyük konulardan biriydi³. Bu konular, sosyal köken, ulusal devlet aidiyeti ve cinsiyetten kaynaklı farkların yanında eğitim-öğretim politikasının gündemini belirliyordu. Bölgesel ve her şey-

den önce kent ve kır arasında farkların, son on yıllarda geniş ölçüde eğitim araştırmaları ve politikalarının odağından çıkmış olması, kamusal eğitim-öğretim yapılarındaki gelişmeler açısından belli ki sürprizlerden biridir.

Bununla birlikte onlar hâlâ gözlemlenebiliyor ve diğer eşitsizlik faktörleriyle etkileşime giriyor. Eğitim mezuniyetleri açısından göçmen aile çocuklarının ikamet ettiği kantonun onun geldiği ülkeden daha büyük bir rol oynadığının gözlemlenmesi buna bir örnek olabilir. Her iki faktör de söz konusu öğrencilerin başarımlarını ilgilendiriyor. Ancak başarımlarına uzak etkiler altında okul bölgesinin seçimi vatandaşlıktan daha büyük bir rol oynuyor gibi.

³ Dahrendorf, R. (1965): Bildung ist Bürgerrecht. Hamburg: Nannen.

Göçmen ailelerden gelen çocuk ve gençler tesadüfün ötesine geçen bir sıklıkla eğitim-öğretim piramidinin alt kademelerini dolduruyor. Bunun direkt sonuçlarından biri yerli nüfustan çocuk ve gençlerin kendi çabaları olmaksızın yükselme deneyimleri edinebilmeleri-

dir. Anne ve babalar için geçerli olanın eğitim-öğretim sistemine aktarılabilirliği açıktır. Yerleşik çocuklar göçten doğrudan bir yarar sağlıyor. Joachim Hoffmann-Nowotny'nin iş piyasası⁴ be- timlemesine dayanarak, bu fenomen alt katmanlaştırma olarak adlandırılabilir. Okuldaki başarı ya da başarısızlık üzerinde temel sonucu olan bir etki. Özünde bu alt katmanlaştırma, başarımlarından gerekçelendirilemeyecek bir sapma ifade ediyor, çünkü okuldaki seçme görüldüğü kadarıyla ulusal kökene karşı hassas bir tepki gösteriyor. Ama ancak bölgesellikte birlikte etkinin niteliğine açıklık getirilebilir. Bu etki farklı bölgelerde dengeli olmayan bir güçte oraya çıkıyor. Bu, onun zorunlu, bir diğer ifadeyle değiştirilemez olmadığına, aksine yerele göre değişkenlik gösteren eğitim-öğretim yapısı tarafından güçlendirildiği ya da zayıflatıldığına bir işarettir. Sorunlu etkiye çözüm bulunmak isteniyorsa, her bir öğrencinin başarımlarını yeteneğinden hareket etmek yerine, eğitim sunularını düzeltmek muhtemelen

lunmaktadır. Örneğin bir mezuniyetin değeri, diğerlerinin hangi mezuniyetlere sahip olduğuyla ölçülür. Başkalarının başarısızlığından kalıcı kazanımlar elde edilebilir. Edinilen mezuniyetler umarsızca dağıtıldığında enflasyona uğrayabilir.

Eğitim piyasasında kazanan ve kaybedenler vardır ve bu her durumda bireysel gayretin bir ürünü değildir. Uzun vadeli toplumsal sorun, kaybedenlerin sosyal öneme sahip kalıplara göre kendilerini düzenlemesidir. Bunlar ayrıcalıksız ailelerden, göçmen ailelerden ve eğitim-öğretim süreci sonunda bir ulusal devletin kırsal bölgelerinden gelen çocuklardır. Bu etmenlerin bir eğitim kariyeri süresince birikeceği ya da çoğalacağı varsayılabilir. Bir eğitim-öğretim sisteminin her seçme kademesi bağlantıları kaçırma ve telafi edilemez bir şekilde dezavantajlı sosyal konumlarda kalma potansiyel riskine dönüşüyor. Belki de bu yolda eğitim-öğretim yapıları gelecekteki toplum yapılarına aktarılıyor. Kamuoyu ve medya tarafından büyük ölçüde dikkate alınmayan 'sessiz' etmen olarak bölgesel eğitim-öğretim yapıları arka planda çocuk ve gençlerin eğitim kariyerlerini devamlı olarak etkiliyor.

En azından deklase edilmişler olarak adlandırılanların bir kısmı yapısal olarak üretiliyor. Bu salt analitiksel erişimli mekanizmalar ne kadar az bilinirse, eğitim başarısını bireyselleştirmek o kadar güvenli bir biçimde başarılabilir. Yapısal sorunlar bireysel alinyazıları olarak farklı anlamlandırılıyor.

ÖRNEK OLARAK, OKULLARDA BİLGİ EDİNİMİ TAMAMEN SERBEST BİR ALANDA GERÇEKLEŞMEZ, AKSİNE REKABET KURALLARINA GÖRE DÜZENLENİR.

daha umut verici olacaktır. Çünkü belirtildiği üzere bu fenomen öğrencilerin gerçek başarımlar çeşitliliğinden bağımsız olarak işliyor.

Demokrasi için Belirsiz Sonucu Olan Önceden Belirlenmiş Eğitim Kariyerleri

Devlet okulu ileride modern topluma entegrasyon için çok yönlü bir hazırlık olarak kabul ediliyor. Bunun aksine okullar toplumun ilkelerinin, değer ve kurallarının baskınlığını üstlenen toplumsal kuruluşlardır. Örnek olarak, okullarda bilgi edinimi tamamen serbest bir alanda gerçekleşmez, aksine rekabet kurallarına göre düzenlenir. Bu eğitim rekabetinde kesinlikle parasal bağlantıları animsatan fenomenler bu-

⁴ Hoffmann-Nowotny, H. J. (1973): Soziologie des Fremdarbeiterproblems. Eine theoretische und empirische Analyse am Beispiel der Schweiz. Stuttgart: Enke.

* Yazar "Leistungsträger", yani "yüksek başarımlı" kullanımını kinaye yapmak amacıyla çift anlamlı işlemektedir. Almanca'da "Leistung" başarımın yanı sıra ödeme anlamına da gelmektedir.

Çeviri: PoliTeknik

Georg Auernheimer

Yetkilendirilmemiş Eğitim Politikası Aktörleri Olarak Vakıflar

Demokratik meşruiyeti bulunmayan siyasi aktörler eğitim işlerinin içerik ve yapılarına artan ölçüde etkiye bulunuyor: Dernekler, ulusötesi kuruluşlar, özellikle Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) ve vakıflar. OECD, eğitim politikası aktörü olarak PISA araştırmaları aracılığıyla kamuoyunun dikkatini üzerine çekti. Bertelsmann Vakfı da benzer bir ilgi görüyor. “Nüfuz etmek” her ikisi için de önemsizleştirici bir ifadedir. Armin Bernhard (2020) “Alman Eğitim Sistemine Meşru Olmayan Müdahaleler” görüyor. Bernhard ile bu müdahaleyi toplumun neoliberal oluşumunun bir parçası olarak anlıyoruz. Aşağıdaki makale ile işverenlere yakın vakıflara odaklanılacaktır.

ABD’nden farklı olarak Vakıflar Almanya’da 1980’li yıllardan itibaren adım adım siyasi bir rol üstlenmeye başladı. Bu, 1970’li yıllarda yaşanan durgunluğun ardından kapitalist sistemi yeniden bir başarı modeline dönüştürmek üzere neoliberal politikaların güçlendirilmesi ile el ele gerçekleşti. Durgunluk fordist birikim rejiminin çöküşünü gözler önüne sermişti. Sosyal ve kültür politikalarının marjinal olduğu Avrupa kapitalizmine kıyasla, devletin sınıf çıkarları arasında düzenleme ve arabuluculuğunun daha az işlev gördüğü ABD’inde, vakıflar, yirminci yüzyılın başından itibaren toplumsal bir gereksinimi karşılıyordu. Tanınmış ve kısmen uluslararası faaliyet gösteren vakıflar arasında Carnegie, Ford ve Rockefeller ve çok yeni olan Gates vakıfları bulunuyor.

Birçok yönüyle ABD kapitalizmi yönelimli neoliberal gündem her şeyden önce devletin geri çekilmesi ya da zayıflatılmasının propagandasını yapıyor. Devletten, kamusal harcamalar için toplumsal zenginlikten kendisine daha az pay alması ve yönetme işlevine daha az yeltenmesi, buna karşın kişisel inisiyatif ve piyasanın serbest güçlerine daha fazla alan bırakması isteniyor. Bu hedefin sonuçlarından biri eskiden devletin üstlendiği birçok hizmet ve kuruluşun özelleştirilmesidir (Auernheimer 2021). Bu, özel mülkiyet hakları ve kamu varlıklarının özel şirketlere devredilmesiyle sınırlı değil. Örneğin her ne kadar Alman Devlet Demir Yolları kamu mülkiyetinde kalsa da, özel sektöre göre örgütlenmesi onu kamu kontrolünden çıkarıyor. Şirketin gelişmesi önemli ölçüde piyasa tarafından belirleniyor. Kamu önünde hesap verilebilirlik kamu-özel-ortaklığı (İngilizce Public-Private-Partnership) olarak adlandırılan ve işletmelerin kısmen ve belirli bir süre için özel şirketlere devredildiği modelde de sınırlandırılmıştır. Hizmetler gizli bir biçimde de özelleştiriliyor, örneğin, çoğunlukla kamunun yoksulluğu nede-

niyle, bu hizmetler kamu tarafından sunulamıyorsa. Bu çerçevede vakıfların, özellikle de eğitim vakıflarının öneminin artması anlaşılır hale geliyor.

Vakıfların Eğitim Politikasındaki Rölü

Milenyumdan bu yana vakıfların okul ve yükseköğretim alanında yürütülen eğitim-öğretim politikasındaki rolü kayda değer bir biçimde arttı. Höhne ve Striebing (2020) bunun nedenini neoliberal gündeme uygun, genel anlamda “kamu görev ve hizmetlerinin özelleştirilmesi”ne bağlıyor. Onlar genel olarak STK, kamu yararı güden limited şirket (GmbH), kooperatif ve vakıf gibi sivil toplum aktörlerinin arttığını saptıyor¹. Buna göre onların yüze

ve geliştirilmesine etkiye bulunmuyor. Örneğin bu Bertelsmann Vakfı’nda tamamen farklıdır.

Vakıflar demokratik kuruluşlar değildir. Bir vakfın faaliyeti demokratik sorumluların kontrolü dışındadır. Onlar olsa olsa eleştirel bir kamuoyuna hesap verir. Bir vakfı diğer sivil toplum örgütlerinden ayıran şey, genelde bir hayırseverin – bazen para yardımı yapan birden çok kişi olabilir – belirli, uzun vadeli vakıf amaçları için bağışladığı vakfın malvarlığıdır. Demek ki birçok vakfın güçlü bir himayeci karakteri vardır. Vakfın amacı tüm zamanlar için belirlenmiştir. Derneklerde olduğu gibi değişen üye çıkarları nedeniyle belirlenen hedeflerde bir sapma olmaz. İstisna durumlarda vakıflar dernek biçimini alabilir. Özel hukuk kapsamındaki tüzüğüne bakılmaksızın, vakıflar, kâr amacı gütmeyen bir statü talep eder. En dar biçimsel-hukuki anlamda, ‘vakıf’ hukuksal bir eylemdir. Medeni hukuk kapsamında yasal yeterliliği olan vakıf statüsünü düzenleyen madde medeni kanunun §§ 80ff maddesidir ve o eyalet yasalarına göre ayrıntılandırılmıştır².

Yasa koyucuya göre vakıflar, vakıf belgesinde saptanmış ve yürürlükteki yasalar ve de iyi teamüllerle çelişmeyecek bir vakıf amacı gütmelidir.

Vakıf belgesinde belirtilmesi gereken bir diğer nokta da, vakıf amacının kalıcı ve sürdürülebilir olarak yerine getirilmesi için yeterli bir malvarlığıdır. Öte yandan örgütlenme yapısı belirlenmiş olmalıdır. Ancak bu olumlu hukuksal tanım kamu hukuku kapsamındaki vakıflar, kayyum ya da limited şirket (GmbH) vakıfları için geçerli değil. Ancak tam da bu vakıflar eğitim-öğretim alanındaki en önemli aktörlerdir, Robert Bosch Vakfı GmbH ya da Mercator Vakfı gGmbH buna birer örnek oluşturur (Höhne/Striebing 2020: 9).

Vakıf Malvarlıkları, Bazı Vakıfların Şirketlere Yakınlığı

Vakıf malvarlıkları olabildiğince kârlı olacak şekilde düzenlenmiştir, amaç gelirler üzerinden (faizler, temettü) ve ek gelirlerle birlikte (örneğin bağışlar) projeleri finanse edebilmektir. Birçok vakfın birden çok finans kaynağı var. Vakıf malvarlıkları ve vakıf belgesi iç tüzüğü belirlemektedir. Anja Hirsch’in doktora tezinin (2019) ana konusu olan şirketlere yakın vakıflar – Hirsch, kâr amacı gütmeyen vakıfların kamu yararı yönelimini inceliyor – bir şirketin hisselerini elinde tutuyor ya da bir şirketin aktardığı malvarlığı ile çalışıyor. Hirsch bu tip vakıfları şirket vakıfları ya da CSR vakıfları (Corporate

Social Responsibility) olarak adlandırıyor. Örneğin Bertelsmann, Freudenberg, Körber ve Robert Bosch vakıfları bir şirketin hisselerini elinde tutuyor (Hirsch 2019: 124). ABD’nden farklı olarak Almanya’da bir vakfın elinde tutabileceği hisseler için sınırlandırma yok. Böylece vakıf amaçları ve şirket çıkarlarının iç içe geçmesine karşı daha az engel konulmuş oluyor.

2014’te bir ankete katılan 1.400 vakfın yüzde 37’si vakıf amacının eğitim-öğretim alanında yattığını belirtiyor, Ayrıca kısmen bilim ve araştırmalarda, kültür ve sosyal alanda etkin olunduğu da belirtiliyor (Strübing 2020: 55). Bu beyanlar Federal Alman Vakıflar Birliği’nin verileriyle örtüşüyor. Mutlak rakamlarla belirtilecek olursa, 2013’te tüzüğü itibarıyla “eğitim-öğretim, eğitim ve üniversite öğrencileri için yardım” alanlarına yoğunlaşan 6.300 vakıf vardı. Eğitim-öğretim vakıfları toplamda Almanya’da yeni olan vakıflar arasındaki genç kuşak vakıfları oluşturuyor (56). Bertelsmann Vakfı gibi kamuoyunda görünür ve politik olarak etkili, çoğu zaman da uluslararası öneme sahip vakıfların yanı sıra küçük vakıflar da bulunuyor. Vakıf malvarlıkları ölçütünde büyüklük sıralaması çok yüküktür, genelde şirketler ayakta vakıflardır bunlar, birkaç fahri çalışanı bulunan vakıflara kadar uzanıyor.

Thomas Höhne’ye göre vakıf işleri, “az sayıda büyük ve ekonomik gücü yüksek vakfın çok sayıda küçük vakfın karşısında durduğu” siyasi bir alandır (2020: 32). Eğitim-öğretim vakıflarının yüzde 70’i düşük bir bütçeye sahip (57). Ancak eğitim-öğretim politikası açısından ağırlığı olanlar büyük, şirketlere yakın vakıflardır, nitekim bunlar Bertelsmann, Robert Bosch, Körber ve Freudenberg vakıflarıdır³.

Orta ölçekli vakıflar için Striebing Deutsche BP ve Körber vakıflarını sayıyor. Vakıflar destekleyici ya da “operatif” olarak faaliyet yürütüyor, diğer bir ifadeyle finansal ya da uygulamalı olarak projelere katılıyor, çoğu kez her ikisi geçerli. Birçoğu kendi beyanlarına göre yenilikleri tetiklemek, daha adil bir dünya için katkı sunmak, kültürel çeşitliliği desteklemek, çoğunluğu (%78) “devletin artık yerine getiremediklerine el atmak” istiyor (2020: 61).

Devleti Rahatlatmak için Özel Girişim

Eğitim-öğretim vakıflarının girişi neoliberal gündeme karşılık geliyor. Devlet eğitim-öğretim işleri ve süreçlerinin örgütlenmesi sorumluluğundan daha fazla uzaklaştırılmak isteniyor ve bu özel aktörlerin, yani kısmen şirketlerin de devreye sokulmasıyla yapılmaya

¹ Auernheimer, Georg (2021): Wie gesellschaftliche Güter zu privatem Reichtum werden. Über Privatisierung und andere Formen der Enteignung. Köln.

² Bernhard, Armin (2020): Illegitime Eingriffe in das deutsche Bildungssystem. In: Extension of Human Rights. A publication of the Project Article 26. Ed. by Zeynel Korkmaz et al. PoliTeknik. Düsseldorf, S.165-179.

³ Hirsch, Anja (2019): Gemeinwohlorientiert und innovativ? Die Förderung politischer Jugendbildung durch unternehmensnahe Stiftungen. Bielefeld: transcript Verlag.

çalışılıyor. Eğitim-öğretim sektöründe yeni yönetim adıyla her yerde kabul ettirilen modernleşme stratejileri önemli bölümünü vakıf projelerine borçlu. İçeriksel ağırlık noktaları MINT derslerine (matematik, yazılım, doğa bilimleri, teknik) kaydırılıyor, yöntemsel olarak dersin ya da öğretimin dijitalleşmesi hedefleniyor. Bazı projeler devletin ihmali ettiği ay da artık karşılayamadığını telafi ediyor.

Örnek olarak her biri projeleriyle bir eyalete odaklanan iki vakfa burada odaklanılmış olsun. Mercator Vakfı'nın RuhrFuture Programı başlangıç fırsatları zayıf çocukların erken desteklenmesi için “kreşler” projesini kapsıyor. Bu program okul düzeyinde dijitalleşmenin desteklenmesi ve öğretmen eğitimi dahil, dördüncü sınıflarda matematik için yeni bir ders konsepti hazırlanması projesini, yükseköğretimde oryantasyon amaçlı bir projeyi ve de bilimsel çalışmalara giriş için bir projeyi kapsıyor. Robert Bosch Vakfı “Turnaround”⁴ ile Berlin'in sosyal açıdan zor semtlerindeki ilk ve ortaokulları hedefe koydu. İşbirliğine istekli okulların danışma ve moderasyon yardımıyla karşılaştıkları zorlukları aşacak düzeyde gelişmeleri isteniyor. Ekip ruhunun, Cooperate Identity, bireyselleştirilmiş öğrenme ve mesleki oryantasyonun güçlendirilmesi önemli görülüyor.

İki büyük ve federal ölçekli girişim Public-Private-Partnership, yani devlet ve özel ya da sivil toplum aktörlerinin kamu-özel-ortaklığına, nitekim bu noktada vakıflara dayanıyor.

Şu ana kadar devlet ve vakıflar arasındaki en büyük ortaklık olarak “Mahallinde Öğrenim” Vakıflar Birliği'ni belirtmek gerekir. Bu, 2009'da yaklaşık 180 vakfın birleşmesi sonucu ülke çapında kurulan, eğitim-öğretim alanındaki mahallinde etkin olan ve “kendi” belediyeleriyle yerel eğitim işlerinin iyileştirilmesi için çalışmayı amaçlayan bir birliktir. Bu birlik Federal Eğitim ve Araştırma Bakanlığı'yla beraber, bütün yurttaşların yaşam boyu öğrenimi için mahallinde en uygun eğitim-öğretim koşullarını yaratmak üzere, eğitim aktörlerinin, sundukları olanakları tutarlı bir biçimde birleştirmesi için uğraşılıyor. Federal Alman Vakıflar Birliği'nin çatısı altında ve Federal Almanya Eğitim ve Araştırma Bakanlığı'nın desteğiyle, bir ofis, üye vakıflara danışmanlık hizmeti veriyor, onları destekliyor ve koordine ediyor. Proje sorumlusu Alman Hava ve Uzay Merkezi'dir (DZLR). Amaç üye belediyelerde çocuk yuvasından örgün eğitim kuruluşlarına kadar eğitim-öğretimle ilgili bütün sunuları ve aktörleri birbirine bağlamak ve böylece uyumlu bir eğitim yönetimi geliştirmektir. Vakıfların sunduğu katkılar arasında çok fark var. Bu katkılar basit desteği, profesyonel sunuları, nitelikli pedagojik çalışanlar için meslek içi eğitimi, uzmanlığa dayalı katkı ve süreçlere fakatı kapsıyor.

MINT-Forum benzer büyüklükte ve bölgeler üstü bir birlik ifade ediyor. MINT derslerinin sanayileşmiş bir ülke-

nin geleceği için belirleyici bir öneme sahip olduğu kanısıyla, 2012'de, Federal Alman İşverenler Derneği ve Alman Teknik Bilimler Akademisi (acatech) girişimiyle, aralarında vakıf ve ekonomi derneklerinin ve de sivil toplum aktörlerinin, ayrıca bilimsel kurumların bulunduğu 30'u aşkın kuruluş, MINT eğitimini kamuoyu algısının odağına yerleştirmek ve eğitim-öğretim yönetimi ile birlikte MINT eğitimine ağırlık kazandırmak üzere birleşti. Berlin-Brandenburg Bilimler Akademisi ve Federal İş Ajansı da bu konuda sorum taraflardır. Eğitim-öğretim politikası eylem önerileri ve kalite standartları için ağırlık konuları üzerinde çalışılıyor. Burada karar vericiler ile siyaset, bilim, ekonomi ve toplum arasındaki yoğun alışveriş vurgulanıyor.

Bertelsmann Vakfı

Eğitim-öğretim alanında en önemli ve en angaje vakıf Bertelsmann Vakfı'dır, kuruluş tarihi 1977'dir. O aynı zamanda bir düşünce kuruluşu ve devlet kuruluşlarıyla ortaklık halinde olan bir proje menajeridir. Vakıf Bertelsmann şirketi sermayesinin büyük bir bölümünü elinde tutuyor ve bu sermaye ile eğitim politikası girişimlerini finanse ediyor. Kurucusu Reinhard Mohn'un “girişimci eylemin ilkeleri sürdürülebilir bir toplumun inşasına katkı sunabilir” kanısından hareket ediyor (alıntı Höhne 2020: 40).

Sıralamalar Bertelsmann Vakfı tarafından reform politikası için tercih edilen bir araçtır (bkz. Bernhard 2020: 170). Devletlerin reform yapma yeteneğini ölçmek için örneğin “reform endeksi”⁵ hazırlandı. Yüksekokul sıralaması da vakfın girişimlerine dayanıyor. Uygulama için Yüksekokul Rektörler Konferansı ile birlikte 1994'te Gütersloh'da bulunan Yüksekokul Gelişim Merkezi (CHE) kamu yararına bir GmbH olarak kuruldu.

“Yüksekokulları devletin düzenlemelerinden kurtarmak, iç yapıları kırmak ve üniversiteler ile meslek yüksekokullarını harekete geçme ve karar alma yetisine sahip kılmak” açıklanan hedefti⁵. CHE için ayrılan yıllık bütçenin üçte birini Bertelsmann Vakfı hissedar olarak karşılıyor. Diğer finansörler Federal Eğitim ve Araştırma Bakanlığı, AB Komisyonu, başka vakıflar ve ZEIT Yayınevi'dir. Haftalık gazete olan Zeit sıralamaları yayımlama ayrıcalığına sahip. İlk sıralama 1998'de yayımlandı. Sıralama için yükseköğretim, öğretim ve araştırma ve de otuz derste donanımın dair veriler toplanıyor. Bu veriler temelde sıralama grupları oluşturuluyor.

Vakfın okul politikasına dair ve Almanya'da yürütülen okul politikaları üzerinde önemli bir etkiye bulunan en büyük projesi SEIS'tir, “Okullarda Öz Değerlendirme” için bir kısaltmadır bu. Bunun için gerekli enstrümanlar Iskoçya'dan gelen bir rol modele göre geliştirildi (How good is our School). Programatik hedef, öğrenen bir organizasyon olarak okuldur (bkz. Bölüm 4). Bu amaçla el kitapları, broşürler ve içerikleri yaygınlaştıranlar için bir

“toolbox” sunulmaktadır. Okulların öz değerlendirmesi üzerinden toplanan verilerin karşılaştırmalı bir raporlama işlerini olanaklı kılması isteniyor. Aşağı Saksonya, Kuzey Ren Vestfalya ve Baden-Württemberg kültür bakanlıkları vakıf ile işbirliği anlaşmalarına vardı. Bu anlaşmalarda değerlendirmelerin yapılması ve üçüncü taraf finansmanı almak için vakfa müdahale hakları tanındı. Aşağı Saksonya ayrıca verilerin bölgesel eğitim raporu ve federal ölçekli bir kalite karşılaştırması için kullanımasına onay verdi (Höhne 2020: 43).

Bertelsmann Vakfı'nın bir diğer projesi “İyi, Sağlıklı Okul” adını taşıyor ve iyi bir okul atmosferi çerçevesinde sağlıklı eğitimin desteklenmesine odaklanıyor. Vakfın beyanına göre 2016'da 7 eyalette 4.400 okul bu projeye katıldı. Bertelsmann Vakfı'nın SEIS projesi, tartışmaya değer olmanın ötesine geçen böylesi bir kamu-özel ortaklığına örnektir. Bu vakıf, yani özel bir kuruluş, federal eyaletlerdeki değerlendirme işleviyle, aslında devletin egemenliğinden doğan bir görevi olması gereken okul denetimini üstlenmiş oluyor. Madde 33 GG'ye göre istisnalar mümkün olsa da⁶, bu uygulama sorunlu görünüyor, çünkü Aşağı Saksonya eyalet hükümeti toplanan verileri vakfa bırakıyor. Höhne “veri havuzunun tekelleştirilmesinden” söz ediyor (2020: 45). 2013 yılında Berlin'de Eğitim ve Bilim Sendikası'nın senatoya Robert Bosch Vakfı'nın Turnaround projesini sonlandırmasını istemesi bu duruma ışık tutuyor (Höhne/Striebing 2020: 17).

Kayda Değer bir Demokrasi Eksikliği Yetki salt yürütmeden gelmediği sürece, bir parlamenter kurul tarafından görevlendirilme, vakıfların reform projeleri için zayıf bir demokratik meşrulaştırma. Projeler ne kadar yararlı görünürse görünsün, onlara dair kararlar demokratik usullere göre verilmiyor. Hedefler, içerikler, personelin ve belki de kuruluşların seçimi vakıf kurucusunun ya da vakıf tarafından oluşturulan, genelde bilimsel danışmanlık hizmeti alınan bir organın kararına bağlı, bu organda biliminsanları zaten hazır bulunuyordur. Ancak burada hiç bir kamu düzeltisi mevcut değil. Projelerin şeffaflığı da çoğu zaman tatmin edici değil (Hirsch 2019: 117 ve akabindeki sayfalar). En iyi durumda vekil statüsünde bir politikacı devredir ve bir projeye ilişkin karar parlamenter bir organın pazarlık nesnesi olabilmiştir. Acı olan şey şu: Projeler kamu-özel ortaklığında yürüyorsa, o zaman devlet desteğinden yararlanılıyor, isterse bu destek salt kamu çalışanlarının çalışma saatlerini kapsıyor olsun. Vakıflar buna rağmen hesap vermek zorunda değil (Hirsch 2019: 15).

Devletin SEIS projesi gibi ülke çapındaki büyük projelerde eğitim-öğretim işlerinin ya da onun bir bölümünün hangi yönde gelişeceğine karar veremeyi özel himayelere bırakması özellikle ağır bir olaydır. Bu yön belirleme, genelde vakfın bağlı olduğu şirketin çıkar ve ticaret alanına göre belirleniyor. Hirsch

Telekom ve Bertelsmann vakıflarının eğitim-öğretim sisteminin dijitalleştirilmesini örnek olarak veriyor (2019: 16, 105). 2017'de kurulan Forum Eğitim Dijitalleşme e.V.'de yukarıda belirtilen iki vakfın yanı sıra, kısmen büyük sayılabilecek 5 Alman vakfı bulunuyor (Bernhard 2020: 175). Websitesinde şunlar duyuruluyor: “Forum Eğitim Dijitalleşme, eğitim-öğretim alanında sistemik değişiklikler ve sürdürülebilir dijital dönüşümü savunuyor”⁷.

Burada maddi, kültürel, sosyal ve sembolik “sermaye”nin (Bourdieu) bağlantısından doğan büyük vakıfların gücü dikkate alınmalı (Hirsch 2019: 114 ve akabindeki sayfalar, Höhne 2020: 38). Örneğin Hirsch Bertelsmann Vakfı'nın “geniş ve üst düzey bir politik ağ kurduğuna” işaret ediyor (2019: 105). Bu vakıf sosyal ve kültürel sermayenin amaçlı kullanımına iyi bir örnek sunuyor. Bertelsmann Vakfı'nın bir yazısında şu reform stratejisi salık veriliyor: Başta “çıkart gruplarının ‘Agenda-Setting’ aşamasında katılımını azaltarak bir reform çekirdeğinin hazırlanması gerekir. Bu şekilde gerçeklere dayalı ve uzmanlıkla desteklenen bir eylem seçeneği geliştirilmesi sağlanır”. Ancak bunun akabinde önerilecek olan şey, “çıkart gruplarının (ve belki de siyasi muhalefetin) karar aşamasında katılımıdır, çünkü bu şekilde politik alan hakkındaki bilgi ve reformun meşruiyeti arttırılabilir ve tersine dirençler azaltılabilir. Bu noktada politikanın dizaynı, birleşik bir direnişin engellenmesi için belirleyicidir”. Kamuoyunun kazanılması için nihayet “bir reformun içeriksel boyutunu temsil eden ve medya ya da bağımsız kampanyalar üzerinden taşıyan iletişimel bir ‘çerçeve’ hazırlanması” önemli (Rüb u.a.: 7, alıntı Armin Bernhard 2020: 5).

Armin Bernhard: “Kamuoyunun neredeyse hiç farkına varmadığı, demokratik irade oluşumunun ötesinde, bu Soft Governance önlemleriyle eğitim-öğretim ve yükseköğretim işlerinin devasa yeniden tasarımı başlatılabilmıştır. Sözü edilen reformlar ne demokratik bir sivil toplum söyleminden, ne tabandan gelen bir tartışma kültüründen, ne de parlamenter münazaralardan çıkmamıştır. Onlar daha çok kendini yeniden düzenleyen, bununla birlikte anarşist olan bir kapitalizmin özel aktörleri tarafından gündeme taşındı ve siyaset tarafından yukarıdan emredildi” (2020: 174 ve akabindeki sayfa). Höhne'ye (2020: 35) göre, vakıf sisteminin olağanüstü genişlemesiyle birlikte „eğitim politikasında özelleştirme yönünde bir kayma“ başlaması özellikle endişe verici bir durumdur. O 2000'li yıllardan itibaren bir “vakıf patlaması” yaşandığından söz ediyor. “Kalkınma yolu” altında siyasi olarak avantajlı kılınan bir eğilim anlaşılmalıdır.

■

4 Höhne, Thomas/Striebing, Clemens (Hrsg) (2020): Stiftungen im Schulwesen. Weinheim: Beltz.

5 Höhne, Thomas (2020): Staat, Zivilgesellschaft und das Feld der Stiftungen. In: Höhne/Striebing (Hrsg.), S.30-50.

6 Rüb, Friedbert W./Karen Alnor/Florian Spohr (2009): Die Kunst des Reformierens. Konzeptionelle Überlegungen zu einer erfolgreichen Regierungsstrategie, Gütersloh (Hrsg.: Bertelsmann Stiftung)

7 Striebing, Clemens (2020): Stiftungen im Bildungswesen: eine Kartierung. In: Höhne/Striebing (Hrsg.), S.51-72.

Birgül Göker Perdise
İtalya

İtalya'nın Thatcher'ı Meloni yeni başbakan... Bakkal hesabıyla sandık oyunları...

Küresel hesaplar İngiltere ve İsveçte olduğu gibi İtalya'da da tuttu, Avrupa'da iktidar vitrinlerine yeni yüzler yerleştirildi. Cumhurbaşkanı Sergio Mattarella, 21 Temmuz'da parlamentoyu feshedip erken genel seçim kararı aldığı anda, hesaplar sağcı Giorgia Meloni'nin yeni başbakan olması üzerine yapılmıştı. İtalya'da 25 eylül pazar günü yapılan seçimin sonuçları, hesapların ne kadar doğru yapılmış olduğunu göstermiş oldu. Merkez sağ koalisyon partileri toplamda yüzde 44 oy alırken, merkez sol yüzde 25,99 oy aldı. Seçmenlerin sandığa gitme oranı ise, yüzde 63,9: İtalyan tarihindeki en düşük katılım oranı.

Bu durumda 206 sandalyeli Parlamento'nun üst kanadı Senato'da, merkez sağ 112, merkez sol 39 sandalye kazanırken, alt kanat Temsilciler Meclisi'nde ise sağ koalisyon 235, sol koalisyon ise 80 milletvekili çıkardı. Eski başbakan Giuseppe Conte'nin liderliğinde seçimlere katılan 5 Yıldız Hareketi ise yüzde 15,5 oy oranıyla 51 milletvekili ve 28 senatör hakkı kazandı. Merkez sağ ittifak, parlamentonun her iki kanadında da çoğunluğu ele geçirmiş bulunuyor. Ancak elde ettiği çoğunluk, referandumu bybass ederek Anayasa'yı tek başına değiştirmek için gerekli gücü vermiyor. Merkez sağ, anayasa değişikliğiyle başkanlık sistemini İtalya'ya getirme niyetinde. Şimdiki durumda böylesi bir sistem değişikliğini yapabilmek için Meclis'teki diğer partilerin desteğine ihtiyacı var. Renzi ile Calenda'nın oluşturduğu liberal kanat bu desteği sağ koalisyona vermekte sakınca görmeyecektir.

İtalya'nın ilk kadın başbakanı Meloni

Bu sonuçlar çerçevesinde, beklendiği ve hesaplandığı gibi sağ koalisyonda en fazla oyu olan Fratelli D'Italia (İtalya'nın Kardeşleri) partisinin lideri, 45 yaşındaki Giorgia Meloni, İtalya'nın ilk kadın başbakanı olmaya hak kazandı. Meloni'nin başkanlığında yeni hükümetin 13 ekim itibarıyla kurulacağı öngörülüyor.

İtalya'daki siyasi durumu daha iyi anlayabilmek için parlamentonun feshedilip seçimin yapıldığı 25 eylül Pazar gününe kadar geçen bu yaklaşık iki aylık süreci yeniden anımsamakta fayda var. Küresel finans çevrelerinin adamı bankacı Mario Draghi, Başbakan Giuseppe Conte'nin yerine, Şubat 2021'de teknokrat bir hükümet kurması için getirilmişti. İktidardaki koalisyon partileri ve muhalefetin desteğiyle geniş katılımlı bir Ulusal Birlik Hükümeti kuran Draghi, Koronavirüs salgını gerekçesiyle olağanüstü hal ilan ederek ülkeyi kanun hükmünde kararnamelerle yönetiyordu. İktidar ve muhalefet tek bir partiyimş gibi uyumlu bir şekilde hareket ederken, Temmuz 2022'de ise, beklenmedik bir şekilde, hükümetin koalisyon ortaklarından eski başbakan Conte'nin liderliğindeki 5 Yıldız Hareketi (M5S), Draghi'nin hazırladığı

ekonomik yardım paketinin parlamentodaki oylamasına katılmadı. M5S oylamaya katılmadı diye, yardım paketi rafa kalkmadı tabii, yine de yasalaştı... Çünkü muhalefet ve iktidar desteğini arkasına almış Draghi'nin istediği kararnameleri yasalaştırmak için aslında M5S'nin desteğine ihtiyacı hiçbir zaman olmadı. Sonuç olarak, M5S'nin oylamaya katılmaması bahanesiyle Draghi istifasını verdi, birkaç gün sonra Cumhurbaşkanı Mattarella parlamentoyu feshetti ve 2023 yılının bahar aylarında yapılması gereken genel seçim, İtalyan tarihinde ilk kez apar topar sonbahara, eylüle alındı. Soluyla sağıyla düzen partilerinin bu danışıklı dövüşüyle ülkenin baskın seçime götürülmesindeki nedenler neydi peki?

Baskın seçimle muhalefetin birleşmesi engellendi

Ülkenin başına dışarıdan getirtilip oturtulan Draghi'den küresel güçlerin yapmasını istediği ve beklediği ajandası yüklüydü. İtalya'nın henüz özelleştirilmemiş, neo-liberal güçlerin eline geçmemiş tüm zenginliklerini, kurum ve kuruluşlarını elden çıkarmak, Ukrayna-Rusya savaşında NATO-ABD'nin isteği doğrultusunda Ukrayna'ya güçlü bir destek vermek gibi... Halk tarafından sevilmeyen Draghi'ye, hem sağ hem de sol kesimden tepki çok güçlüydü. Öyle ki, Fransa'daki gibi halk genelinde yeni oluşumlar, yeni partiler ortaya çıktı. Bu yeni oluşumların bahara kadar geçecek sürede hazırlanmalarına, birleşip tek bir parti olarak seçime girmelerine izin vermemek gerekiyordu. Ayrıca beklenildiği üzere bu kıs tüm dünyada olduğu gibi İtalya'da da çok sert, zorlu geçecek: Gıda krizi, enflasyon, gaz ve benzin kısıtlamaları, yüksek meblağlı faturalar, geçim sıkıntısı, iflaslar, işsizlik... Yoklukların, yoksunlukların yaşanacağı, muhtemelen Avrupa'nın orta yerindeki savaşın dünyanın tamamına bulaştırılacağı bir kıştan sonra seçime gitmek düzen partileri için hiç de akıl kârı değildi. O nedenle apar topar seçimlere gidildi. Kovid kısıtlamalarından yaz aylarında kurtulmuş, tatiller nedeniyle nispeten rahatlamış seçmeni, savaş nedeniyle kış aylarında doğacak sıkıntıları yaşamadan önce sandığa götürmek en akıllıca karardı.

Çizme'de bakkal hesabıyla seçim tahmini

Draghi istifa ettiği gün, Meloni'nin başkanlığında sağ ittifakın iktidar yapılacağı belliydi. Hemen hemen her ülkede siyasi partilerin blok oyları var ve bu oylar üç aşağı beş yukarı seçimlerde hep aynı kalır. Türkiye'de CHP'nin yüzde 20'lerde olması gibi. İtalya'da da durum bu, düzenin merkez sol ittifakı ile merkez sağ ittifak partilerinin oyları birbirine denk. Draghi ile birlikte iktidar koalisyonunda Demokratik Parti ile Beş Yıldız Hareketi vardı. Bu iki parti

birlikte seçime girse, kazara seçimi kazanabilir ve yeniden iktidar olabilirdi. Yeniden iktidar olsalar aynı tas aynı hamam olacak, değişim ve yeni vitrin rüzgarı estiremeyeceklerdi. İşte o nedenle, daha en baştan DP ve M5S ittifakı bozdu ve birlikte seçime gitmeyecekleri kararı aldıklarını duyurdular ve kanlı bıçaklılar gibi bir hava estirdiler. Sağ partiler ise, daha ilk günden itiraben birlikte olduklarını açıkladılar. Hangi ara konuşup anlaştılar, orası büyük bir muamma... Blok oy oranlarına bakıldığında, merkez sol ayrı ayrı, merkez sağ ise birlikte seçime girdiğinde, sağ ittifak hiçbir şey yapmayıp söylemese, halka yeni vaatlerde bulunmasa da sandıktan kazanan grup olarak çıkacağı çok ortaydı. Bunun için kahin olmaya gerek yok, biraz düzeni tanımak, biraz ülkeyi tanımak yeterli. Meloni'nin İtalya'nın Kardeşleri partisi yüzde 20, Matteo Salvini'nin Lega Nord (Türkçesi, Kuzey Ligi ya da Kuzey Birlik) partisi yüzde 10 ve Silvio Berlusconi'nin Forza Italia (Haydi İtalya) partisi ise yüzde 9 blok oya sahip.... Kaba hesapla birlikte yüzde 40'ı buluyorlar. Pazar günü seçimde de Meloni yaklaşık yüzde 26, Berlusconi yüzde 8, Salvini ise yüzde 9 oy aldı. Bu hesapları yapabilmek için dahi olmaya gerek yok, her şey kağıt üzerinde bakkal hesabıyla ortaya çıkıyor.

Conte'ye çakma muhalefet görevi verildi

Tabii burada, sorun sandığa ve düzene tepkili olan seçmenin yaklaşık yüzde 60'ı. Bu yüzde 60 sandığa gitse hesaplar altüst olacaktı. Bunu küresel mafya da biliyordu tabii... Bu sorunu çözmek için de Draghi ile Conte'nin danışıklı dövüşünü sahnelediler. Beş Yıldız Hareketi, iktidara düzen dışı oluşum olduğu iddiası ile gelmiş, zaman kaybetmeden de sistemle uyumlu bir düzen partisi halini almış ve halkta büyük bir hayal kırıklığı yaratmıştı. M5S'nin liderliği verilmiş Dış İşleri Bakanı Luigi Di Maio, Draghi'nin sağ kolu gibi çalışıyordu. Bu kısa süreli seçim oyununda "düzen karşıtı" bir muhalif kişi ve partiye ihtiyaç vardı, bunu da Conte ile çözdüler. Conte başkanlığı döneminde halkta olumlu izlenim yaratmıştı. Luigi Di Maio'yu ve yanındaki birkaç milletvekilini M5S'den ayırdılar ve Conte'yi tek lider olarak hareketin başına getirdiler. Sanki Conte, Draghi'yi iktidardan düşürmüş gibi bir hava estirildi ve M5S'ye çakma muhaliflik görevi verildi. Sonuç olarak, sisteme tepkili olan yüzde 60'ın yaklaşık yüzde 20'sinin sandıkta verdiği oyların bir kısmı Conte'ye bir kısmı da düzen karşıtı küçük partilere gitti. Ancak bu küçük partiler ulusal bazda yüzde 3 barajını aşip Parlamento'ya giremediler. Yüzde 40 ise, bu yirmi günlük seçim kampanyası boyunca sosyal medyada dolaştırılan haberler, videolar ile "sandığa gitmeyin nasılsa bir şey değişmeyecek" mesajıyla sandıktan

uzakta evlerinde tutuldu. Şayet muhalif gruplar üç farklı parti olarak değil de Fransa'daki gibi birleşerek seçime girmiş olsalardı durum farklı olacaktı tabii. İtalya dışındaki 5 milyon seçmenin oylarının akıbeti ise henüz açıklanmadı. "Zaman darlığı" gerekçesiyle yeni muhalif partiler oy pusulasına konmadı. Muhalif partilerden bu 5 milyon oy kaçırılmış oldu. Türkiye'deki Anayasa referandumunda sayılan mühürsüz 2 milyon oyun benzeri yani.

İtalya'da dış politika değişmez, iç politikada AB ile ağız dalaşı sürer

Meloni'nin partisi bu seçimde tek başına 118 milletvekili ve 65 senatör çıkardı. Bu nedenle, Parlamento'da kontrolü elinde tutabilmek için iktidar ortakları olan Matteo Salvini ve Silvio Berlusconi'nin desteklerine sürekli ihtiyacı var. Salvini ve Berlusconi, Meloni'ye kendilerine iktidarı kaybettirecek baskılar ve zorlamalarda bulunmayacaktır, ancak sürekli bir orta yol bulma, her üç partinin de gönlünü yapacak, AB ile ABD'yi kızdırmayacak politikalar sürdürecektir. Bu üç lider seçim öncesi AB ile ABD'ye Atlantik politikalarını sürdürmek, Draghi acedasını aynen uygulamak için güvence vermişlerdi. Savaş yanlısı NATO politikalarını, neo-liberal ekonominin gereklerini, küresel mafyanın planlarını aynen uygulayacaklar yani. İtalya'da bu seçimlerin en kötü etkisi, artık Parlamento'da gerçek muhalefet olmayışı. Beş Yıldız Hareketiyle parlamentoya girmiş birkaç gerçek muhalif milletvekili ve senatör, M5S düzen partisi olma yoluna girince, oluşumdan ayrılıp parlamentoda ve Avrupa Birliği'nde gerçek muhalefet yapmıştı. Şimdiki sonuçlarla bu isimler de artık italyan meclisinde bulunmuyor. Roma gerçek muhalif milletvekillerinden tamamen temizlenmiş oldu.

Meloni, içeride halkın gazını almak için arasına AB ile ağız dalaşına mutlaka girecek, ama somut hiçbir şey yapmayacak. Macron bir ara İtalya'yı rencide edici açıklamalarda bulunduğu Meloni sömürgecilikle suçlamıştı Macron'u. Şimdi Meloni'nin bu videosu düzen karşıtı sağcı lidermiş propagandasıyla sosyal medyada paylaşıp duruluyor. Dönem siyasilerinin sözlerinde tutarlı olmadığını artık herkesin öğrenmiş olması gerek. Bugün diktatör diye suçladığının yarın elini sıkarak bu politikacılar. Macron da İtalya'daki seçim sonuçlarının ardından "Birlikte çalışmaya devam edeceğiz" dedi. Sanırım durum daha net anlaşılmıştır.

İtalya seçimlerinin de planlandığı gibi sonuçlanmış olmasıyla Avrupa artık ABD-NATO'nun emrindedir. Parlamento'da Macron'un gücünü kırmayı başarmış Fransız muhalefeti tek başına bir şey yapamaz. İtalya seçimlerinde farklı bir sonuç ortaya çıkmış olsaydı, belki... Geçmişler ola!

Çeviri: PoliTeknik

Enrique Javier Díez Gutiérrez
León Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi (İspanya)

Nefret Söylemine Karşı Eğitim

Siyasi nefret söylemlerinin kendiliğinden ve tesadüfi bir şekilde değil, demokratik hükümetleri veya onları temsil eden kamusal figürleri istikrarsızlaştırmak amacıyla belirli kesimler ta-

rafından yönlendirilen açık kasıt taşı-mektedir. Bu söylemler, birbirleriyle yakından bağlantılı ve çok güçlü finansman kaynaklarına sahip olan ve azınlıkta olmalarına rağmen oldukça güçlü olan gruplar tarafından oluşturulmakta ve yönetilmektedir. Kampanyalar oldukça bariz bir mesaj yayma modeli izliyor, bir tür dijital milis gibi hareket ediyor, hatta yaydıkları fikirleri sorgulayanları çevrimiçi olarak hedef almaya ve cezalandırmaya çalışıyor. Günümüzde „haters“ olarak adlandırılan kişiler haline geliyorlar.

Twitter başta olmak üzere sosyal ağlarda ortak bir model tespit edilebilir: Aşırı sağa bağlantılı gruplar birkaç gerçek hesap aracılığıyla kampanyalar düzenlemekte, hemen ardından önemli sayıda sahte hesap harekete geçerek belirli hashtag'leri Twitter'da trend haline getirmekte ve böylece kamuoyunu etkilemektedir. Yapılan araştırmalar, hashtag'lerin yayılmasında belirli yazım hatalarının birbirinin aynı şekilde tekrarlanması ve yüksek oranda sahte hesap bulunması gibi kanıtlarla bu süreçlerin otomatik olarak ilerletildiğini kanıtlamaktadır. Üçüncü bir faktör de kampanyaların hemen öncesinde oluşturulan ve kampanyayı yaymak için de kurulan hesapların sayısındaki çarpıcı artıştır.

Başka araştırmaların¹ da daha önce ortaya koyduğu üzere, bu kampanyalar güvenilir kaynaklar sunmaksızın sözde gerçek haberler gibi gösterilmektedir. Burada, sahte düşman veya tehlike yaratılması yaratmak ve halkın ilerici, solcu veya insan hakları grupları, hükümetler ve siyasi ve sosyal kolektifler tarafından ortaya atılan ideolojik ve siyasi önerileri tehdit olarak görmesini sağlamak amaçlanmaktadır. Bu amaçla, „metapolitik sözlükler“ olarak adlandırılan terimler kullanılmaktadır; „suçlu“, „işgalci“, „komünist“, „Etacı“ gibi sürekli tekrarlanan ve karşı tarafı küçük düşürmenin bir yolu olarak görülen saldırgan terimler aracılığıyla, son de-

rece önyargılı bir siyasi vizyon empoze edilmektedir.

Bu politik söylemler irrasyonelliğe ve duygusal konulara odaklanma eğilimindedir, böylece haberler karşı çıkılmadan kabul edilir ve hızlı bir şekilde paylaşılarak görünürlük ve viralite (verici görevi gören yayma matrisleri aracılığıyla) elde edilir. Agresif dilleri ve hatta kişiye yönelik saldırılarıyla

„ötekine“ karşı duygusal kutuplaşmaya katkıda bulunarak bir çatışma, korku, gerilim ve sürekli anlaşmazlık ortamı yaratmaktadırlar. Böylelikle, karşı taraf olarak tanımladıkları kesimin de reaksiyonunu almak ve bunun da yardımıyla siyasi nefret mesajlarını viral hale getirmeyi amaçlamaktadırlar.

Siyaseti bir katılım ve temsil mekanizması olarak itibarsızlaştırıp (demokratik yollarla seçilmiş hükümetleri „darbeci“ olarak yaftalayarak), seçim hilelerinin sistemin bir parçası haline gelmesi nedeniyle seçimlerin güvenilir olmadığı mesajını yayarak (sadece kendi liderleri seçilmediğinde) demokrasiyi sorgulayan bir toplumsal iklim yaratmak amaçlanmaktadır.

Aşırı sağcıların bu stratejisi, muhafazakâr kesimler tarafından da benimsenip paylaşılmakta, retweet edilmekte ve yayılmaktadır. En ciddi husus ise, analiz edilen vakalarda görüldüğü üzere, Twitter'da yayılan bu

siyasi nefret söyleminin, pek çok gerçek vakada olduğu gibi, çevrimdışı sosyal gerçeklikte bir siyasi nefret iklimi yaratabileceğine dair algılanan doğasıdır. Dolayısıyla, anlayış köprüleri kurmanın ya da farklı insanlar arasında kamu yararı, hoşgörü ve sosyal adalet için anlaşmalar sağlamanın giderek zorlaştığı bir durum ortaya çıkmaktadır.

İspanyol kanunları ve Anayasası fikir ve görüşlerin özgürce ifade edilmesi hakkını güvence altına almaktadır (Madde 20), ancak bu hak mutlak ve sınırsız bir hak değildir; AB'nin Twitter ve sosyal ağlarla imzaladığı „Çevrimiçi

yasadışı nefret söylemiyle mücadeleyle ilişkin davranış kurallarında“ (Code of conduct on countering illegal hate speech online) tavsiye edildiği üzere, başkalarının haklarını ihlal etmeyecek şekilde, onur, haysiyet, eşitlik ve ayrımcılık yapmama ilkelerine saygı gösterilerek kullanılmalıdır. Bu nedenle, siyasi nefret söylemine karşı yalnızca yasal ve cezai tedbirlerle değil, aynı zamanda nefret söylemini önlemek ve gelecek ne-

silleri bu durumu analiz edecek ve karşılık verecek araçlarla donatmak için eğitim yoluyla da ilerlemeliyiz.

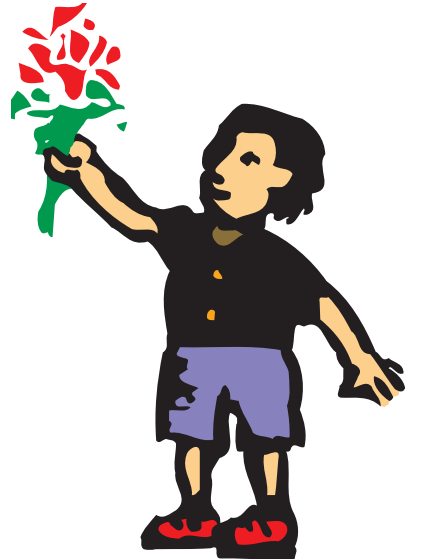
Günümüzde sosyal ağlar üzerinden gelen mesajlar, haberler ve kampanyalar, başta gençler olmak üzere vatandaşların büyük bir kısmı için okuma ve içerik kaynağı haline gelmiştir. Bu anlamda formal eğitimde uygulanan araçlardan biri de LOE (2006) sırasında Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi konusu olmuştur. LOMCE (2013) ile bu ders kaldırılmış olsa da, yeni eğitim yasa-sı LOMLOE'de (2020), bu yasanın 121. maddesine göre, demokratik değerlere ve dijital becerilerin geliştirilmesine ve dünyanın nasıl okunacağını ve yorumlanacağını öğreten eleştirel bir medya okuryazarlığı kültürüne bağlı vatandaşlar yetiştirmesi gereken Sivil ve Etik Değerler Eğitimi konusu ile yeniden ele alınmıştır. Ancak bu araçların her zaman kayda değer bir etkinlik göstermediği aşikardır, ancak sosyal ağlardaki siyasi nefret söylemini analiz etmek ve

lar çok önemli mücadelelerdir. Ancak içinde bulunduğumuz „küresel ideolojik savaş“ hakkında da düşünmeliyiz. Söz konusu savaş, uzun vadede temel bir stratejik yaklaşım gerektirmektedir: eğitime sızan baskın neo-faşist ve neo-liberal „değerlerin“ sökülüp atılması ihtiyacı ve tüm vatandaşları ve yeni nesilleri ortak „değerler“ ve ortak fayda çerçevesinde dayanışma kavramlarıyla heyecanlandırmak ve sarmalamak gerekir. Stratejik ve temel mücadele eğitim alanında yürütülmektedir ve güçler burada yoğunlaştırılmalıdır.

İçinde bulunduğumuz neo-faşizm çağında öğretmenler ve eğitim mensupları için temel zorluk; iktidarın anti-demokratik biçimlerini, ideolojik çıkarlar için sadece okulları değil aynı zamanda popüler kültürü de işgal eden baskıcı sistemi tanımları, adaletsizliklerin kökünde yatan nedenleri araştırabilmele-ri, sistematik ekonomik, sınıfsal, etnik ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine karşı mücadele etmeleri, okul çalışmalarını toplumumuzdaki gerçek sosyal ve politik yaşam sorunlarıyla ilişkilendirebilmeleri için gereken temel koşulları öğrencilere sağlamak ve onları temel beceri ve bilgilerle donatmaktır.

Burada söz konusu olan, sadece anti-faşizmi onaylamak değildir, nefret ve ayrımcılık noktalarında birleşen faşizm, homofobi, erkek egemen zihniyet ve ırkçılık gibi kavramları reddetmek ve ortadan kaldırmak için en yüksek çabayı göstermek, anaokulundan üniversiteye kadar eğitim sistemi içinde insan haklarını ve toplumsal hakları savunmaktır. Zira demokrat olmak için anti-faşist olmak gerekmektedir.

Bu konu hakkında daha fazla bilgi için, ünlü uluslararası bilimsel iletişim ve eğitim dergisi Comunicar'da yayınlanan “Discurso político de odio de la ultraderecha desde Twitter en Iberoamérica” (İbero-Amerika'da Twit-ter'da aşırı sağın nefret dolu siyasi söylemi) başlıklı makaleye göz atabilirsiniz. ■

GÜNÜMÜZDE SOSYAL AĞLAR ÜZERİNDEN GELEN MESAJLAR, HABERLER VE KAMPANYALAR, BAŞTA GENÇLER OLMAK ÜZERE VATAN- DAŞLARIN BÜYÜK BİR KISMI İÇİN OKUMA VE İÇERİK KAYNAĞI HALİNE GELMİŞTİR.

BAŞKA BİR TOPLUMUN YENİDEN İNŞASI İÇİN SADECE GEREKLİ VE VAZGEÇİLMEZ ÖNERİLER, TALEPLER VE SOMUT, DOĞRUDAN VE KISA VADELİ EYLEMLER YETERLİ DEĞİLDİR

bunlara yanıt vermek için bu araçları sağlamak önemli bir fırsat olabilir.

Neo-faşizmin ve onun farklı olana nefret, feminizm karşıtlığı, çevrecilik karşıtlığı ve en temel insan haklarını hor görme doktrinlerinin mümkün olmadığı, hatta düşünülemez olduğu başka bir toplum modeli için başka bir eğitim modeline ihtiyacımız var. Kamu yararına dayalı bir eğitim modeli.

Başka bir toplumun yeniden inşası için sadece gerekli ve vazgeçilmez öneriler, talepler ve somut, doğrudan ve kısa vadeli eylemler yeterli değildir. Bun-

¹ https://revistas.uam.es/didacticaspecificas/article/view/didacticas2021_25_007 (PoliTeknik tarafından eklenmiştir)

Corinna Mullin

New York Şehir Üniversitesi (CUNY)

Çeviri: PoliTeknik

Sömürgeci-Kapitalist Üniversitede Güç, Bilgi ve Direniş: Filistin Özgürlük Dayanışmasının Üniversite Mücadelelerindeki Merkezi Konumu

Mahmood Mamdani (2017), yükseköğretimin Avrupa egemenliği için önemini açıklarken, sömürgeci Afrika üniversitesini „yapısal uyum programının orijinali“ olarak tanımlamıştır. Böylelikle, uluslararası emperyalist finans kuruluşları tarafından „reform“ kisvesi altında dayatılan neoliberal siyasi projenin amaçları ve (yeni) sömürgeci yükseköğretimin kurumsal ve pedagojik politika ve uygulamaları arasında açık bir paralellik işaret etmiştir: Küresel Güney egemenliğini sabote etmek, küresel sermaye birikimi üzerinde Küresel Kuzey egemenliğini güvence altına almak ve bağımlılığı teşvik etmek. Kürenin hem kuzeyinde hem de güneyinde üniversite, tıpkı bütün sömürgeci-kapitalist kurumlar gibi, çeşitli sömür biçimlerini ve artı değer akışını kolaylaştırmak, halkları tahakküm altına almak ve ırk/sınıf ve toplumsal cinsiyet hiyerarşilerini (yeniden) üretmek üzere tasarlanmıştır. Buna rağmen üniversite çelişkilerle yüklüdür - zira yukarıda belirtilen yapısının yanı sıra anti-kapitalist, ırkçılık karşıtı, sömürgecilik karşıtı ve emperyalizm karşıtı direnişin ve devrimci dayanışmanın yıllar boyunca dile getirildiği ve örgütlendiği yer olmuştur.

Filistin kurtuluşunun hem ABD hem de Tunus'taki üniversite hareketleri içindeki merkezi konumuna özellikle odaklanarak, bu temaları dünyanın kuzeyindeki olduğu kadar güneyindeki üniversite mücadeleleriyle de ilişkili olarak düşünmek istiyorum. Bu makalenin merkezinde şu anda ders verdiğim, yoldaşlarla birlikte öğrenip mücadele ettiğim New York Şehir Üniversitesi (CUNY) ve 2012-2017 yılları arasında ders verdiğim, yoldaşlarla birlikte öğrenip mücadele ettiğim Tunus Üniversitesi yer alıyor.

Sömürgeci-kapitalist üniversitenin ve hizmet ettiği politik-ekonomik sistemin tüm yapısını ifşa etme ve kökten dönüştürme potansiyeline sahip olduğu iddiasını dile getireceğim radikal dayanışma türlerini bastırmak, kontrol etmek ve yıkmak için devlet ve sermaye içindeki ve onlarla işbirliği yapan Siyonist güçlerin strateji ve taktiklerini göz önünde bulundurarak, sömürgeciliğin kurtulma döneminden neoliberal günümüze üniversite mücadelelerini zamansal olarak ele alacağım.

Birkaç örneği incelemeden önce, sömürgeci kapitalist üniversite hakkında bazı teorik noktalara değinmek istiyorum.

Her şeyden önce, bakış açımın, eğitim kurumlarının öğrencilerin sos-

yalizasyonu üzerinde önemli bir etki göstererek onları iş yerinde ve gelecekteki yaşamlarında sömürülmeyi kabul etmeye hazır uysal öznel haline getirdiğini vurgulayan Marksist yaklaşımlardan etkilendiğini söylemem gerekir. Eğitim sisteminin kurgusu, kapitalist üretimin ihtiyaçlarını karşılamak üzere „uyumlu ve bölünmüş bir işgücü üretmeye“ odaklanmaktadır (Bowles and Gintis 1976). Yükseköğretim, „egemen paradigmalara çerçevesinde geliştirilen ideolojinin normleştirilmesi ve sınıf çıkarının doğallaştırılması“ yoluyla kapitalist toplumun üstyapısının inşasına ve güçlendirilmesine katkıda bulunur. Egemen sınıf tarafından üretilen bilginin adil, ahlaki ve salt 'sağduyu' olarak gösterilmesine ilişkin Gramscici yaklaşımdan sıklıkla etkilenen Marksist görüşler; okulların belirli ideolojile-

Bütün bunlarla birlikte, üniversite şiddetli bir mücadele alanıdır. 1960'lı yılların zorlukları içinde üniversiteleri kapatan anti-emperyalist, anti-kapitalist ve sömürgecilik karşıtı mücadeleler, kampüsteki hiyerarşik ve baskıcı ilişkileri yıkmak için radikal emek örgütlerinin yanı sıra, barınma, sağlık hizmetleri, ırkçı polis devletine karşı daha geniş bir mücadeleyi örgütlemeyi hedefleyen topluluklarla, Siyahi ve Porto Rikolu kurtuluş hareketleriyle -ve ABD emperyalizmine karşı mücadele etmekte olan Küresel Güney'deki sömürgecilik karşıtı hareketlerle bağlantılar kurdu.

Küresel Güney'de üniversiteler, tıpkı güneydeki diğer kurumlar gibi, özgürleştirici siyasi projeler için her zaman daha fazla potansiyele sahip olmuştur. Bu potansiyel özellikle bağımsızlık

lerinin ve devlet şiddetinin mümkün kıldığı neoliberal karşı-devrim ve onun gerektirdiği yeni kapitalist yapılanmalar göz önünde bulundurulabilir. Bununla birlikte, üniversite mücadelesi, gerileme döneminde dahi tamamen etkisiz kalmadı, son yıllarda yaşanan ekonomik, çevresel ve halk sağlığı krizleri bir araya gelerek devrimci hareketlerin yeniden ortaya çıkması için verimli bir ortam oluşturdular. Bu verimli ortama Filistin kurtuluş hareketinin önemli bir katkısı oldu. Yukarıda bahsedilen verimli ortamın oluşmasında siyonist yerleşimlerin sürekli genişletilmesi ve sömürgeci şiddete karşı yürütülen protestolar, İsrail'in Lübnan'ı 1982 yılında işgal etmesi, Beyrut kuşatması, Sabra ve Shatila katliamı, Gazze'ye karşı uygulanan ambargo ve katliama karşı direniş ve Filistinli politik tutsaklarla dayanışma gibi mücadelelerin etkisi olmuştur. Kampüslerdeki Filistin kurtuluş hareketiyle dayanışma, üniversite içinde daha geniş bir özgürlük mücadelesinin çıkış noktası olarak hizmet etmiştir.

KAMPÜSLERDEKİ FİLİSTİN KURTULUŞ HAREKETİYLE DAYANIŞMA,
ÜNİVERSİTE İÇİNDE DAHA GENİŞ BİR ÖZGÜRLÜK MÜCADELESİNİN
ÇIKIŞ NOKTASI OLARAK HİZMET ETMİŞTİR.

rin, öğrenme biçimlerini ve toplumsal oluşumları hem meşrulaştırma hem de dışlama işlevini nasıl yerine getirdiğini de ele almaktadır. Kapitalizmin hüküm sürdüğü her yerde bu durum geçerli olsa da, Küresel Güney'de, eşitsiz paylaşımın bağlantılı değer kaybı göz önüne alındığında, „yükseköğretim, sermayenin çıkarlarına ve emeğin ve kaynakların sömürülmesine hizmet etmek üzere araçsallaştırılan tüketilebilir bir meta olarak somutlaşmaktadır“ (Raymundo and Mongaya 2020, 555).

Sömürge karşıtı yaklaşımlar ise sömürgeci-kapitalist üniversitenin epistemik boyutlarına dikkat çekerek, alternatif bilgi üretim biçimlerini değersizleştirme işlevine odaklanmanın yanı sıra, üniversitenin polis ve ordu da dahil olmak üzere örgütlü şiddet kurumlarıyla olan ilişkilerini vurgulamaktadır. Sömürgeci-kapitalist üniversite, özellikle beyaz olmayan işçi sınıfı topluluklarının yerinden edilmesine yol açan spekülasyon gayrimenkul yatırımları yoluyla mahallelerin dönüşümünde de rol oynamaktadır. Sömürgecilik karşıtı yaklaşımlar kapsamında, sömürgeci-kapitalist üniversitenin maddi temellerini, geçmişte gerçekleşen ve halen devam etmekte olan toprak hırsızlığını, mülksüzleştirme biçimlerini ve Atlantik ötesi köle ticaretiyle biriken sermayeden faydalanma yollarını da dikkate almamız gerekir.

sonrasının aydınlık günleri ya da Paul Tiyambe Zeleza tarafından (2009, 112), özellikle Afrika kıtasından bahsederken 1950'lerden 1970'lere kadar Güney Yarımküre'deki üniversitelerinin „altın çağı“ olarak tanımladığı, „ulusalcılığın zaferi ve bağımsızlık coşkusu“ ile desteklenen genişleme ve devlet yatırımları döneminde görülmektedir.”

Guayana'lı Marksist tarihçi ve devrimci Walter Rodney tarafından yazılan The Groundings with my Brothers (1969) isimli kitapta „entelektüel gerilla“ çağrı olarak tanımlanan bu dönem, kitlelerin deneyimleriyle elde edilen devrimci pedagoji ve pratikle özdeşleşmişti. Tunde Adeleke (2000, 52) tarafından açıklandığı üzere, buradaki ilişki „egemen sınıfın baskısı ve sömürgeci yapısı karşısında entelektüel gerillanın ve halkın dayanışmasıdır“. Rodney'e göre (2019, 67) mücadele, „taraflar arasında karşılıklı bilgi paylaşımı ilişkisiyle“ yürütülmüş ve bu şekilde devrimci akademisyenler „baskıcı ve sömürgeci sistem“ karşısında en etkili direnişi gerçekleştirebilmiştir.

1960 ve 1970'li yıllarda etkin olan radikalizmin 1980'li yıllarda etkisini azaltmasının birçok nedeni bulunmaktadır. Bu nedenler genellikle, altta yatan yapısal sorunları yansıtır, özellikle: Hem Küresel Kuzey hem de Küresel Güney'de eğitim kurumlarında mevcut olan ekonomik ve sosyal iletişim biçim-

Örneğin, Tunus Üniversitesi, bütün bölgede gelişmekte olan öğrenci hareketleriyle eş zamanlı olarak, Tunus'ta, 1960'lı yıllarda Filistin tarafından yürütülen sömürge karşıtı mücadeleyle dayanışmanın örgütlendiği bir merkez haline gelmiştir. 1967 yılında, Filistin Naksa protestoları sırasında, binlerce öğrenci ve üniversite çalışanı, Tunus'taki İngiliz ve Amerika kültür merkezleri önünde protestolar gerçekleştirmiştir. Moutaa Amine Al Waer'in (2018) Tunus'lu üniversite öğrencilerinin örgütlenmesi hakkında gerçekleştirdiği çalışmada açıkladığı üzere, protestocular „İngiliz-Amerikan emperyalizminin siyonizmle işbirliğine“ karşı çıkmıştır. Birçok öğrenci tutuklanmıştır. Tunuslu üniversite öğrencileri ve işçileri, günümüzde hala Filistin kurtuluş mücadelesine bağlılıklarını sürdürmektedir.

Günümüzde, ABD'nde bulunan Filistin dayanışma örgütleri, yalnızca Siyonist ayrımcılık ve sömürgeci yerleşimlerin kurulmasına, şiddet ve mülksüzleştirme faaliyetlerine dikkat çekmekle kalmaz, aynı zamanda, bizi özgür olmaktan alıkoyan girift baskı sistemleri - ırksal kapitalizm, Siyonizm, ABD emperyalizmi ve ataerkillik - hakkında analizimizi derinleştirmeye ve bunlar arasında bağlantılar kurmamıza yardımcı olur. Bu bağlantıları kurduğumuzda, üniversitelerin Filistin'de ve dünyanın başka yerlerinde ölüm ve yıkımdan fayda sağlayan şirketlerle olan yatırım ilişkileri, kampüslerimizde ve toplumumuzda işçi sınıfından siyah ve esmer bireylere yönelik takip, taciz ve baskı uygulayan örgütlü şiddet ku-

rumları ile, Filistin direnişini şiddetle bastırmak için kullanılan ve Filistinlilerin mülksüzleştirilmesi ve baskı altına alınmasına katkıda bulunan kurumlar arasındaki gerçek maddi ilişkileri anlayabiliriz.

CUNY'de öğrenciler ve akademisyenler, Filistin'in özgürleşmesi ile emek mücadelesi de dahil olmak üzere birçok mücadele arasında bağlantılar inşa etmek üzere örgütleniyor - neoliberal üniversitede istihdamın çok katmanlı sömürücü yapısına ve uygulamalarına karşı mücadele ediyorlar; yıllardır üniversitenin sömürgecilikten arındırılması için büyük çaba sarf eden siyahi, Porto Rikolu ve diğer etnik gruplarla birlikte oluşturulan programları genişletmeye çalışıyorlar; ücretsiz eğitim ve

öğrencilerimiz için oldukça gerekli olan hizmetlerin tam olarak karşılanması için öğrenciler öncülüğünde mücadele veriyorlar; ayrıca kurumsallaşmış ırkçılığa ve hetero-patriyarkaya karşı mücadeleyi ediyorlar.

Dünyayı diyalektik bir mercekten gören bizler için gerici güçlerin geri adım atması şaşırtıcı değil. Bizler ne kadar örgütlü ve başarılı olursak, sermaye ve devlet içinde ya da onlarla birlikte çalışan Siyonist güçler - sayısız paravan örgütleri, siyasi lobileri, hukuk güçleri, çevrimiçi tacizleri, istihdamımıza ya da kurumlarımızı tasfiye etmeye yönelik tehditleri ve bazen de fiziksel güvenliğimize yönelik tehditleri aracılığıyla - bizi o kadar baskı altına almaya çalışıyorlar. Elbette, ünlü akademisyen Profesör

Rabab Abdulhadi'nin, hedef alınmasında gördüğümüz gibi, bu tür saldırılara karşı en savunmasız olanlar Filistinli, Arap, Müslüman ve diğer siyahi ve esmer topluluklardan gelen yoldaşlarımızdır.

Bütün bunları yaparken gerici güçlerin amacı, 1960'larda üniversitenin hem içinde hem de çeperlerinde kurulan ve bugün de üniversite yaşamının önemli bir özelliği olan radikal dayanışma türlerini bastırmak, kontrol etmek ve yıkmaktır. Dayanışmamızın bu güçler için bu denli tehdit oluşturmalarının nedeni, sömürgeci-kapitalist üniversitenin tüm yapısını ve hizmet ettiği daha geniş politik-ekonomik sistemi ifşa etme ve kökten dönüştürme potansiyelimizin farkında olmalarıdır. İşte tam da

bu nedenle bu çelişkileri zorlamaya devam etmeliyiz - Filistin'in ve tüm ezilen halkların kurtuluşu için örgütlenmeli ve mücadeleyi inşa etmeliyiz! ■

Bibliyografya

Bowles, Samuel, and Herbert Gintis. 1976. *Schooling in capitalist America: Educational reform and the contradictions of economic life.* New York, NY: Basic Books.

Raymundo, Sarah, and Karlo Mikhail Mongaya. 2020. In *The University and Social Justice Struggles Across the Globe* Edited by **Choudry, Aziz, and Vally, Salim.** London: Pluto Press.

Rodney, Walter. 1969. *The Groundings with My Brothers.* London: Bogle L'Ouverture Publications.

El Waer, Moutaa Amine. 2018. Mars 68 et le non mai 68 (March 68 and not May 68). 'Dossiers Bibliothèque Science Po, April. http://dossiers-bibliotheque.sciencespo.fr/voir-plus-loin-que-mai-les-mouvements-etudiants-dans-le-monde-en-1968/mars-68-et-le-non-mai-68#footnote36_xx6cogd.

Zezeza, Paul Tiyambe. 2009. "African Studies and Universities Since Independence." *Transition* 101: 110–135.

Mauricio Chiluisa

Sosyal İletişim Uzmanı - EKVADOR ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ FEDERASYONU Ulusal Başkanı (FEUE)

Çevresel Sömürgecilik ve Çevrenin Kriminalizasyonu

Çeviri: PoliTeknik

Sars Covid 19 pandemisi 2020'nin başlarında tüm dünyayı etkiledi ve birkaç ay boyunca agresif bir şekilde ilerledi. Koronavirüsün yayılmasını bir nebze olsun kontrol altında tutabilmek için dünya genelinde birçok şehir, gereksiz insan dolaşımını önlemek amacıyla zorunlu karantina uygulamaya başladı.

İnsan hareketliliğindeki azalma ve büyük şehirlerdeki büyük sanayilerin kısmen durması, atmosfere kirletici madde salınımında azalma gibi çevre üzerinde doğrudan etkilere neden olmuş, ancak aynı zamanda evsel atıklar ve hastane atıklarının oluşumunda da bir artış yaşanmıştır.

Fabrikaların kapatılması ve ticaret hacminin azalmasının yanı sıra virüsün yayılmasıyla mücadele etmek için seyahat kısıtlamalarına gidilmesi, o dönemde atmosfere salınan kirletici emisyonların azaltılmasını mümkün kıldı, Avrupa Çevre Ajansı'na (AEMA) göre Brüksel, Paris, Madrid, Milan ve Frankfurt gibi şehirlerde ortalama azot dioksit emisyon seviyelerinde azalma görüldü.

Karantina sayesinde gezegenimizin bir süreliğine nefes aldığı açıkken, küresel salgının azalmaya başladığı ve endüstriyel faaliyetlerin yavaş yavaş toparlandığı bu senaryoda, neredeyse tüm dünyanın liderleri Glasgow'da (İskoçya) düzenlenen 26. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı'nda (COP 26) bir araya geldi.

Zirve, pandemi nedeniyle bir yıl ertelenen COP'u acı bir şekilde hatırlayan çevreciler, ekolojistler, akademisyenler ve sivil toplum tarafından sert bir şekilde eleştirildi zira en son bilimsel bulgular doğrultusunda taahhütler yenileniyor, ancak bir kez daha birçok ülkenin insan refahı yerine sermayeye öncelik veren tüketimci bir sistemi geri

de bırakma konusundaki isteksizlik görülüyor ve çevreye yardımcı olacak bir anlaşmaya varılmıyordu.

COP 26'daki bir diğer önemli tartışma konusu da finansman oldu. Özellikle de zengin ülkelerin iklim finansman fonuna 100 milyar dolar katkıda bulunma konusundaki başarısızlığı göz önüne alındığında, iklim bakımından en savunmasız pozisyonda bulunan devletlerin bu anlaşmayı bir başarı olarak nitelendirmeyi reddetmesi daha anlaşılır olacaktır. Bunun için de güçlü bir nedenleri var: ABD ve Avrupa Birliği'nin başını çektiği zengin ülkeler, iklim krizinin yol açtığı zararlar başa çıkmak için mali yardım yapılmasını engelledi.

Birçok yoksul ülkenin tarihi bir tabiri olan kayıp ve zarar azaltmak (ekstrem olayların yol açtığı zarar için en savunmasız uluslara ödeme yapılması; adaptasyon ile karıştırılmamalıdır) için şimdilik özel bir finansman sağlanmayacak. Aralarında ada ülkelerinin de bulunduğu pek çok küçük ülke, özellikle G8 ülkelerinden kaynaklanan kirletici emisyonlarının yol açtığı küresel ısınmanın etkileri nedeniyle yok olma riskiyle karşı karşıyadır.

Gelişmekte olan ülkelere gelen ve dikkat çeken konuşmalardan biri de Bolivya Devlet Başkanı Luis Arce'den geldi: "Gelişmiş ülkeler yeni bir küresel yeniden sömürgeleştirme sürecini, yeni karbon sömürgeciliğini teşvik ediyor, kendi oyun kurallarını dayatmaya

SOLIDARIA Y COMBATIVA

çalışıyor, gelişmekte olan ülkelerin herhangi bir seçim yapmadan kendi koşullarını kabul etmelerini teşvik ediyorlar".

Onun bu sözleri, en gelişmiş ekonomilerin enerji üretiminin karbonsuzlaştırılması ve temiz teknolojilere ve yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı eko-teknolojik çözümlerin geliştirilmesine yönelik faaliyetlerde bulunacaklarını belirtmelerine rağmen, gelişmiş ülkeler tarafından teşvik edilen bu yeşil mutabakatların nasıl sadece jeopolitik ve ticari bir fırsat olarak görüldüğünü gözlemlemenin yarattığı endişeyi yansıtıyordu.

Söz konusu gelişmiş ülkelerin ekonomik gücü, özel mülkiyete, işçilerin ve doğal kaynakların ayırım gözetmeksizin sömürülmesine, azami kâr sağlanmasına, serbest girişime, tekeli rekabete, yolsuzluğa ve devlet fonlarının zimmete geçirilmesine dayanmakta ve diğerlerinin yanı sıra Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'nin ekonomik kalkınmasını mümkün kılan abartılı zenginliği yaratan yoksul ülkelerin ve halklarının sömürülmesi pahasına işleyen doymak bilmez bir kapitalist sistemin uygulanmasına dayanmaktadır.

Kapitalist yağma sürecinin uzaması yoksul uluslarımızın hassas ekolojik dengesini büyük ölçüde etkilemektedir; öyle ki, büyükbaş hayvan yetiştiriciliğini ve yoğun tarımı genişletmek için ormanların ve savanların (eşsiz flora ve faunalarıyla birlikte) önemli bir bölümü yok edilmiş, bu da toprağın

hızla yoksullaşmasına ve suyun kirlenmesine yol açmıştır, son 20 yılda büyük bir kirliliğe maruz kalan Amazon gibi bölgelerde yaşanan çevresel bozulmanın artması ve daha da büyük boyutlara ulaşması ve yabancı yatırımlara ayrıcalık tanınması bunun açık bir örneğidir.

Çevresel sömürgecilik, atalarımızın ve köylülerimizin korumacı geleneklerini, çevresel etkilerine bakılmaksızın, tarımsal üretim düzeyini arttıran teknolojik paketler uğruna ortadan kaldıran tüketimci bir kalkınma modelinin uygulanması ve yaygınlaştırılması anlamına geldiğinden, ülkelerimizde çevrenin korunması olasılığını büyük ölçüde baltalamaktadır. Buradan bakıldığında, bu çevresel bozulma ile dünyanın yoksul uluslarının kapitalistler tarafından yağmalanması arasında yakın bir bağlantı vardır.

Toplumsal mücadele ve siyasi hareketlilik yoluyla bu gerçeği değiştirmesek, sanayileşmiş ulusları ülkelerimize olan çevresel borçlarını kabul etmeye zorlayamazsak, gelecek kasvetli ve korkunç görünüyor.

Neoliberalizmin gezegenle ilgilenmediği gerçeğini görmezden gelirsek, çevreyi savunmak için seferberlik ve toplumsal mücadele, toplumu oluşturan bazı grupların ve bireylerin romantik bir mücadelesi olmaya devam edecektir, oysa tam tersine, yeryüzündeki yaşam bu mücadeleye bağlı olduğundan toplumun tamamını içermelidir.

■

Çeviri: PoliTeknik

Peter Rödler

Doğruya, Güzele, İyiye - Eğitimin Günümüzde de Varolan Görevi

Amaç

1881'de inşa edilen Eski Frankfurt Operası'nın girişini 'Doğruya, İyiye, Güzele' özdeyişi süslüyor. PoliTeknik için bir metin üzerine - İnsan hakkı olarak eğitim hakkı - düşünürken, aklıma bu ithaf geldi.

'Eğitim'in nesnesi bu mu? Her şeyden önce bu istek küresel ölçeğe erişiyorsa ve bu nedenle kültürden bağımsız olarak gerekçelendirilmek zorundaysa. Klasik burjuva idealini kapsayan, antik çağa ait, yani öz Avrupalı olan bu üçlük, Avrupa-merkezciliğe kapılmadan, bu noktada yardımcı olabilir mi?

Öyle ya, bu ideal zaten Avrupa'da, evrensel olarak kavrandığında, hatalı değil midir, ne de olsa o en parlak zamanlarında yalnızca burjuvazinin olanaklarını yansıtmıştır, çocuk işçilerin ve kömür madenlerinde ve dokuma tezgahlarında (tozlu ciğerler) işçilerin ölebilirliğinin gerçekliğini değil, onlar ki realiteleri (gerçek) önceden belirlenmiş olanlardır ve elbette bu realite onlar tarafından ne 'güzel' ne de 'iyi' duyumsanmıştır, böylesine bir öz bakışa zamanları kalıyorduysa şayet.

Bu soru, günümüzde Batı yönelimli medya sıradan haklı (geneli) için, bireysel, beden merkezli müşterilerinin özlemleri için estetiği endüstriyel olarak 'realityshow'larla ürettiğinde de geçerlidir - bunun yan etkisi tüketimin ruh halini arttırmaktır - 'elitler' ise, eski ideallerinden çok uzakta, estetiklerini çok benzer doğrultuda, büyük ölçüde alım gücüne dayandırmaktadır.

Bu nedenle, kültür ve tarihten bağımsız olarak sorunun kökeninden, yani bu noktada insan olmaktan ve onun özgüllüğünden hareket eden, gerçekten radikal bir düşünce silsilesi talep edelim. Elbette bu seküler aydınlanmış talebin de kökeni Avrupalı düşündürür! Ben bundan kaçamam, bir Avrupalıyım ve özellikle savaş sonrası Almanya'da gerçekleşen sosyalleşmem üzerinden aydınlandım ve seküler sosyalleşmiş biriyim. Bunun nedenlerinden biri, elbette Nazilerin insanların duygu ve inançlarını öyle bir tarzda araçsallaştırmasıdır ki, Heller'in Syberbergli Hitler adlı filmde (1977, 26. dakika) bir Hitler oyuncak bebeğine sarfettiği sözde olduğu gibi, Nazilerden sonra duygu ve inan. masumiyetlerini yitirdi, aslında onlar insani açıdan artık sorumlulukları üstlenilebilecek şeyler değildir.

Her ne kadar bu talep birçok okurda haklı olarak böylesine büyük bir kayıp karşısında rahatsızlık ve öylesine rasyonel bir dünyanın insanlıktan çıkarılması duygusunu yaratıyor olsa da, düşüncelerimizin akışı, nitekim bu talebin salt temel için, amacımızın küresel kültür üstü çıkış noktası için geçerli olduğunu ve sonuç olarak inanç

ve duygunun ve de girişte değinilen üçlüğün yeniden kavranacağını - dolayısıyla sorumluluklarının da üstlenebileceği duruma geleceğini -, tüm küresel farklılıkların ötesinde, neredeyse insan dünyasının kültürel temeli olarak görüleceğini gösterecektir.

İnsani olan

İnsanın özgüllüğünü, yani tür olarak 'insan'ın özelliğini kavrama çabası sırasında, hayvanlarla arasındaki fark üzerine düşünmekten geri kalınmaz. Henüz gençliğimde insanın daha büyük bir beyni ve daha zeki olduğuna işaret ediliyordu. Günümüzde bu artık geçerli değil. Bir yanda, hangi nedenlere dayanıyor olursa olsun, bilişsel performansları zeki hayvanların - nitekim bunlar şempanze ya da yunuslar, karga ya da ahtapotlardır - oldukça gerisinde kalan birçok insan var. Biz bu insanların insan oluşlarını sorgulamak istemiyorsak, daha spesifik özellikler aramak zorundayız.

Bu özelliği, hayvanlara kıyasla oldukça düşük olan içgüdü kontrolünde buluyoruz. İçgüdü hayvanlarda ilkin

sorumluluk ve etik ise hayvanlar aleminde bulunmamaktadır, ve en radika hayvan hakları savunucuları en zeki hayvanlar söz konusu olduğunda onları davranışları nedeniyle yargılama fikrine kapılmıyor. Her ne olursa olsun hayvanlar bu özelliklerinden sıyrılıyor! Böyle bir 'özellik'in yokluğunda insanlar kültür ile kendileri için yapıcı bir dünyayı anlamlandırma evreni yarattı ve bu evren, onlara, söz konusu özelliği bireysel olarak oluşturmak için tarihsel ve kültürel spesifik bir dizi anlamlandırma hazır bulunduruyor¹.

Buradan BÜTÜN insanların gelişiminin ortak, çok çeşitli, insani anlam alanına katılıma bağlı olduğu sonucu çıkmaktadır. Bu anlam alanında bireylerin farklı perspektifleri iletişimsel ve işbirlikli olarak sosyal bir şekilde yaşanmakta, nihayetinde örtük bir ortak anlam arayışı, bir diğer ifadeyle kültür gerçekleşmektedir. Ve insanlar bu anlam alanından aynı zamanda yönelimlerini, kendi öz-mantık'larını (başına buyrukluklarını) türetir ve geliştirir. Söve ile ifade edilecek olursak: "Birey, özünde toplumsal olan kişiliğinde ben-

İNSANLAR EKSIK İÇGÜDÜLERİ NEDENİYLE KENDİ ÖZ-MANTIKLARINI (BAŞINA BUYRUKLUKLARINI) KENDİLERİ YARATMAK ZORUNDADIR.

eylem planlamasında başlıca bir rol oynamaya başlamadığından, aksine algı için her daim gerekli bir iç referans oluşturduğundan, hayvan olarak insanın, doğum anında, dünyanın eksik içgüdüsel yönelimle algılaması oldukça tehdit altındadır, çünkü miktarı saniyede yaklaşık 1 milyar tekil uyarıcıdan tutarlı ve eyleme geçmek için dünyayla ilgili önemli bir imge üreten referans ve kriterler eksiktir. Bunun yerine, insanlar, her biri bireysel hale gelen dünyayla ilgili bakış açılarının alışverişine girerek ve böylece, kendilerine bu sunudan bireysel kendi öz-mantıklarını (başına buyrukluklarını) oluşturmayı sağlayan çok çeşitli, belirsiz anlam alanları yaratarak, doğumdan itibaren ve yaşamları boyunca birbirine yönelimli olurlar. Hayvanlar ortak içgüdü üzerinden nörotipiktir. İnsanlar eksik içgüdüleri nedeniyle kendi öz-mantıklarını (başına buyrukluklarını) kendileri yaratmak zorundadır. Bu nedenle bütün insanlar nöro çeşitlidir! En uç noktaya varan içgüdü eksikliği referans alınarak varılan insan ve hayvan arasındaki ayrımın kesinliği insan dünyasının bir ürünüdür. Bilişsel çözümler, ve hatta araç kullanımı ve nesnesel öz-kavrayış hayvanlar aleminde bulunmaktadır ve bunlar kısmen öyle karmaşık bir durumda vardır ki, her insan bu düzeye erişememektedir. Anlam arama - inanç, din, sanat -

zersizdir ve özünde benzersiz olan kişiliğinde toplumsaldır; aşılması gereken zorluk budur" (Söve 1973, S. 117).

Bu katılım hangi nedenle olursa olsun - aksaklıklar, yaşam koşulları - engellenir ya da ağır bir şekilde zorlaştırılırsa, o zaman insanların düzensiz uyarıcı seliyle yaşam temelleri tehdit edilmiş olur ve böylece kendi algılarını a-sosyal² bir şekilde kendileri düzenlemek zorunda kalır. Bunun dışavurumu basamaklıplardan kendine zarar vermeye kadar uzanan bir görüntü sergiler. Gördüğümüz gibi, insanın bu özgüllüğüne bakış, son derece gelişim engelli ('en ağır engelleri olan') insanların davranışlarında olduğu kadar, toplamda insan türünün kültürel alışverişe olan sıra dışı GEREKSinmesinin özgüllüğü hakkında bize şaşırtıcı düzeyde açık bir görüntü verir.

Simgesel

Bu insan imgesi, her insan ve dünya imgesinin, hem dini hem de seküler (!), gerçekliğin 'süper olgusal' bir anlamlandırmasını oluşturuyor. Dünyanın olguları ve gerçekliğin kuralları (doğa

bilimleri) tümüyle açıklanabilir olsun³, ancak sonuç olarak bu açıklama, hayvanların içgüdüleri sayesinde sahip olduğu verili bir perspektif olmadan önemsiz kalır, yükümlü kılmaz. Buna göre, günümüzde ampirizm ve bilişsel-cilikten 'eğitim' bilimlerine kadar bize tersi anlatılmaya çalışılsa da, verilerden - istatistiksel veriler de dahil - normatif çıkarsamalar yapılamaz⁴. Açıktır ki insan dünyası birbirinden ayrılmaz ve yine de birbirinden çıkarsanamaz iki düzeyden oluşur⁵.

Spesifik olarak insan tarafından oluşturulan kültür ve anlam alanını iletişimsel bir sistem ya da dil alanı olarak tasarladığımızda, bu düzeylerin karakteri oldukça açıklık kazanır. Bu perspektifte, bu alandaki alışveriş süreçleri göstergelere bağlıdır. Bu göstergeler bir yandan gösteren üzerinden net bir anlaşma olanağı sağlamakla karakterize olunur. Onlar diğer yandan gösterenle bütünleşen - gösterilen -, bireylere göre farklı imgelerle, bireysel kendi öz-mantığı (başına buyruklugu) ve dilin çok anlamlı çeşitliliğini sağlamakla karakterizedir. Küçük ölçekte bile tercihler ve alışkanlıklar tarafından normatif dokunmuş bu insan dünyasında, yanlış ve eksik anlama olasılıklarının çok büyük olduğu açıktır. Bu yüzden, kendini bilişsel öğrenimin tarafsızlığıyla sınırlamayan, aksine katılımcıların her bir öğrenim nesnesine dönük her bir bakış açısına alan tanıyan temel bir eğitim-öğretim görevi o denli önemlidir. Bu, bir taraftan, öğrenileni, öğrenenin kendi öz-mantığı (başına buyruklugu) ile birleştirmesine ve böylece sürdürülebilir olarak onu bu başına buyruklugun bir parçası haline getirmeye olanak tanır, bunula birlikte birleştirilmeyen, yığılan bilgi hızla kaybolur. Diğer taraftan, özellikle de günümüzün küreselleşen, giderek çokkültürlüleşen dünyasında, öğrenenleri, insanlar arasında daima varolan farklılıklara alıştırmak, bunları bir yük olarak duyumsamamak, aksine onlara kişisel gelişim ve yaşayan esneklik için bir vesile olarak değer vermek daha da önemlidir.

Özellikle de bu ikinci nedene, didaktik konulara oranla 'alan-öğrenimi' ve 'yöntemleri'nin hegemonyası karşısında - Klafki, ders nesnesine iki yönlü erişim (1962, S. 12) ...- şu anda tamamen değerinin altında bir önem atfedildiğinden, aşılması gereken karmaşık ve yalnızca çokuluslu ve çokkültürlü çözülen sorunların 21. yüzyıl derslerinin odak noktasına yerleştirilmesi gerekmektedir.

³ Ne var ki bu sadece bizim olağan görüş alanımızda geçerlidir ve kendini çok küçük ve çok büyük ölçekte bittabi karmaşık ve böylece öngörülebilir olmaktan çıkmış şekilde sergiler.

⁴ Bu, Hume'un tekrar tekrar sözü edilen, varlıktan hiçbir zorunluluğun türetilmeyeceği yasasına karşılık gelir. Ancak Hume bunu algı ve duyumsama arasında yaptığı bir ayrımı dayandırmış, insan örgütlenmesi içindeki ikinci alanı ise bağımsız aktif olarak görmüştür.

⁵ Belki de burada aynı Dünyanın iki boyutuna dair bir imge daha da iyi olabilirdi, ancak bu şekilde aşağıdaki açıklamalarım karmaşık bir hal alırdı.

¹ Onlar bu özellikleriyle diğerleri için spesifik olarak tanınabilir hale geliyor, böylece kendileri için bir ad oluşturuyor. Özerklikleri bilişsel çözümlerinde değil, yargılarında tanınabilir oluyor!

² sosyalliğin ötesinde, anti sosyal değil!

Doğruya, Güzele, İyiye

Başa dönelim. Biz burada, yukarıda da belirtildiği gibi, Avrupalı aydınlanma yaşamış ve ayrıca bu üçlükte, az önce betimlenen eğitim-öğretim göreviyle sınırlar aşırı çelişiyor görünen, oldukça burjuva eliter bir odak saptamış olsak da, bu üçlük, burada tanıtılan insan imgesi perspektifinden çok daha esaslı olarak insana özgü ve daha az kültüre özgü bir şey olarak görülebilir.

İnsanın elde ettiğimiz dil alanını göz önünde bulundurduğumuzda, şunlara ulaşırız:

Bir yandan anlamsız olgu ve kurallarla belirlenmiş dünyanın görgül düzeyi. Bu dünyanın – en azından Newton’nun fiziğiyle belirlenmiş pence-reden – ‘gerçek’ portresi çizilebilir⁶.

Bunun karşısında estetik, ‘güzellik’ oldukça öznel bir kendi öz-mantığına dayalı (başına buyruk) yargıyı belirler. – Zevkler ve renkler tartışılmaz! – Biz burada bireyin benzersizliği içinde ele alındığını görüyoruz.

Bir (çok)kültürlülük zamanında ‘iyi’nin ne ifade ettiği ise zevk ve renk sorunu değildir, aksine o söylem ve anlaşmaların sonucudur⁷!

⁶ Uzmanlıkla hazırlanmış bir istatistiksel sonuç da verili koşullarla ilgili olarak anlaşılabilir ve böylece ‘gerçektir’. Tıpkı sahteliklerin doğrulanabilir şekilde yanlış olması gibi.

⁷ Habermas’a göre bunun egemenlikten arındırılmış olarak tüm katılımcı ve etkilenenler arasında (neden olunması) yürütülmesi gerekmektedir (1989, S. 354).

Dolayısıyla sonuç, bu üçlükte ifadesini bulan, oldukça güncel olan üç bölümlü, gerçekliğin kalıcı olgusal kurallarından oluşan bir dünyadır. Ve bu kuralların belki de hatalı betimlenmiş olduğu saptanabilir ve gereken değişiklik yapılarak yeniden betimlenebilir. Ancak bu kurallar isteğe, başına buyruk tasarımlarıyla bireylere ve her bir toplumsal gruplaşmaya göre değiştirilemez. Belirtilen bu son iki görünüm – özne ve sosyal iletişim topluluğu – insan için tipik dil alanını oluşturur.

Burada farklı yazarlar (Frege, Popper, Peirce ...) tarafından betimlenen ‘Üç-Dünya-Öğretisi’ne yakınlık çok barizdir. Hume’un yasasında olduğu gibi (FN 4), bunlar düşünen ve eyleme geçen her bir bireye bağlı, bir bakıma psikolojik olarak tasarlanmışken, biz bu noktada, ‘dünya’ya ek olarak bireyin ve onun kültür tarihsel (önemli) anlamlandırıcı kendi toplumsal grubunun diyalektik olarak gerilim dolu karşılıklarında bir arada faal olduğu dilsel bir yapıya sahibiz (bkz.: Séve yukarıda).

Bu bağlamda özneler, gerekli yeterlik ve kaynaklar varsa şayet, en özgür biçimde değişebilirler ve hatta tasarım ve fikirlerini belki de dil alanında varolan tasarımların çok ötesine geçecek düzeyde geliştirebilirler. Toplumsal söylem de anlamlandırmalarında ilkece saptanmış, özgür değildir. Ancak toplumsal gruplarda tasarım alışkan-

lıklarının karşılıklı onaylanması ve de genelde varolan güç pozisyonları, burada oldukça hızlı bir dalgalanmayı engellemekte ve oldukça hantal bir gelişme dinamiği ortaya çıkmaktadır (bkz.: örnek olarak: Kuhn 1983).

Bu nedenledir ki, bekleyen, gerekli olan büyük değişimler – iklim, sığınma ve farklı nedenlerle yaşanan göç hareketleri, kaynakların dengelenmesi –, nitekim bu değişimler entegrasyona, bir diğer ifadeyle en azından farklı kültürlerle ve toplumsal tasarımlarla barışçıl işbirliğine ihtiyaç duyar, yukarıda betimlenen türden bir eğitimi gerektirir. Yani işlevsel ya da bilişsel olarak yararlılığa indirgenmiş bir eğitim değil, aksine o her bir kendine özgü-mantığa (başına buyrukluğa) ya da her bir kültüre atıfta bulunarak, bir diğer ifadeyle kültür aşırısı olarak, bir insan hakkı olarak saptanmalıdır. Sözü edilen bu hak salt bireysel bir hak ifade etmez, ayrıca dünya toplumunun ve onun bütün kültürlerinin üyelerinin bu anlamda eğitilmesi hakkını da kapsar, çünkü ancak bu şekilde, katlanılabilir bir yaşamı garanti altına alabilmek için sistemin tamamı yeterli yaşam dinamiği oluşturma fırsatına sahip olur.

„Henüz gücümüzü sınamadığımız bir şeyi ütöpk olarak adlandırmak kabul edilemez“ (Buber 1950, s. 18).

Kaynak

Buber, Martin (1950): Pfade in Utopia. 1. Aufl. Heidelberg: Lambert Schneider GmbH.

Habermas, Jürgen (1989): Vorstudien und Ergänzungen zur Theorie des kommunikativen Handelns. Frankfurt (Main), proedler@uni-koblenz.de.

Rödler: Titel 6

Klafki, Wolfgang (1962): Didaktische Analyse als Kern der Unterrichtsvorbereitung. In: Heinrich Roth und Alfred Blumenthal (Hg.): Auswahl grundlegender Aufsätze aus der Zeitschrift die Deutsche Schule. Didaktische Analyse. 3. Aufl. Hannover: Schrödel (1), S. 5–34.

Kuhn, Thomas S. (1983): Die Struktur wissenschaftlicher Revolutionen. 2., rev. u. um d. Postskriptum von 1969 erg. Aufl., [6. Dr.]. Frankfurt a.M.: Suhrkamp (Suhrkamp-Taschenbuch Wissenschaft, 25).

Séve, Lucien (1973): Marxismus und Theorie der Persönlichkeit. 2. Aufl. Frankfurt (Main): Verlag Marxistische Blätter (Marxistische Paperbacks, 34).

Syberberg, Hans-Jürgen (1977): Hitler, ein Film in Deutschland. Teil 4. Film. Online verfügbar unter <https://www.youtube.com/watch?v=vMRX1-neps8>, zuletzt geprüft am 20.09.22.

Peter Rödler – proedler@uni-koblenz.de.

Kitaplar arasında...

Armin Bernhard

Die inneren Besatzungsmächte. Fragmente einer Theorie der Knechtschaft

Reihe: Pädagogik und Gesellschaftskritik 2021, 348 Seiten
ISBN 978-3-7799-6531-2

Die Untersuchung fragt danach, was Menschen dazu bringt, sich gesellschaftlichen Strukturen und Direktiven von Herrschaft scheinbar freiwillig zu unterwerfen. Es wird nach den im Prozess der Sozialisation enthaltenen Tendenzen und Mechanismen gefahndet, die dafür verantwortlich sind, dass Herrschaft sich in Form innerer Besatzungsmächte im Menschen einnisten und damit ihr Denken und Handeln bestimmen kann. Auf welche Weise vermittelt sich gesellschaftliche Herrschaft in unser Innenleben hinein?
Wie kann sie von hier aus wirkungsmächtig werden?
Über welche Areale und Sozialisationsvorgänge wird Knechtschaft konstituiert?

Michael Klundt

Vergleichende Kinderpolitik-Wissenschaft

Kinderrechte und Kinderarmut in Corona-Zeiten

Erschienen: 13.04.2022
ISBN: 978-3-7799-6439-1

Nach einer historisch-soziologischen Rekonstruktion wissenschaftstheoretischer Grundlagen von Kinderpolitik und Kinderrechten, setzt sich der Band mit (Kinder-)Wohlfahrtspolitik, Sozialstaatlichkeit und den neoliberalen Restaurationsprozessen der vergangenen Jahrzehnte auseinander. Dadurch können gegenwärtige kindheitswissenschaftliche Themenfelder besser in ihrer Entstehung und Entwicklung, ihren Zusammenhängen und Wechselwirkungen sowie in ihren Gegensätzen und Widersprüchen begriffen werden. Daraufhin erfährt das Themen- und Handlungsfeld der Bildung(spolitik) als Teil von Kinderpolitik eine nähere Betrachtung. Außerdem werden Kinderarmut und Kinderpolitik vor dem Hintergrund sozialer Spaltungsprozesse im Corona-Kapitalismus untersucht. Infolge der Analysen und Kritiken der verschiedenen kinderpolitischen Felder wagt der Autor auch die Skizzierung von Alternativen sowie Gegenstrategien vor allem zu den Themenkomplexen Kinderrechte und Kinderarmut. Er stellt dabei immer wieder die Akteurinnenfrage im Hinblick auf kindliche bzw. jugendliche Handlungsfähigkeit.

Çeviri: PoliTeknik

Wolfgang Bittner

Almanya'nın Sürekli Alarm Durumu*

Ukrayna Savaşı ve Rusya Karşısı Yaptırımlar

Alman Ekonomi Bakanı Robert Habeck 6 Haziran 2022'de Münih Zanaat Fuarı'nda daha önce birkaç kez tekrarladığı sözleri yine dile getirdi: "Büyük fiyat artışları bekliyoruz". Buna göre sonbahar pahalı geçecek ve nüfusun yaklaşık yüzde 50'si "harcadığından azını kazanacağı" bir durumla yüzleşecek ⁽¹⁾. Alman ekonomisi için enerji fiyatlarının sert artışı alım gücü kaybı, kredi darlığı ve yatırım zaafiyeti tehlikesi şeklinde üçlü bir risk barındırıyor. Ayrıca şirketler tarafından yatırımlardan kaçınmada bir artış söz konusu, bankalarda ise kredi vermeye eğilimi artıyor ⁽²⁾.

Daha Haziran sonunda Habeck bu sözleri doğalmışçasına ve adeta tanrının buyruğuymuş gibi dile getirdi: "Durum gerçekten ciddileşebilir", o en kötü senaryoyu hesaba katıyormuş. Habeck'e göre "Kuzey Akımı 1'in tamamen engellenmesi" söz konusuymuş ve böylece Baltık Denizi'nden geçen doğal gaz boru hatlarından Rus gazı tedarikinin tamamen kesilmesi tehlikesi varmış ⁽⁴⁾. Bu nedenle, Habeck diyor ki, durum "gerçekten ciddileşebilir". Habeck'in öngörülerini birer birer gerçekleştiriyor.

Bunun için de hiçbir tereddüt göstermeden halk daha az gaz kullanmaya, elektrik tasarruf etmeye, daha az duş almaya vb. çağırılıyor. Ev sahipleri de resmi daireler sıcak su ve elektriği karneye bağlamaya başladı. Korona pandemisinde olduğu gibi, adım adım hedefinden sapan, varlığı tehdit eden bir siyasetin çıkarı için insanlar kendilerini etkiye açık hale getiren, bitmeyen bir alarm modunda tutuluyor.

Oskar Lafontaine Habeck'e kısa ve öz bir yanıtla karşılık verdi: "Eğer halkın çıkarı düşünülüyorsa, o zaman yalnızca bir çözüm var: En kötü senaryoyu engellemek için Kuzey Akım 2'yi açın" ⁽⁵⁾. Ve devamında şunları söyledi: "Biden'in Washington'da Scholz ile gerçekleştirdiği basın toplantısında, Scholz'a Baltık Denizi'nden geçen boru hattı Kuzey Akım 2'nin hizmete girip girmeyeceğinin kimin kararına bağlı olduğunu açıkça ifade etmesi gerçekten utandırıcıydı. Ne zaman bir Alman başbakanı Washington'a şurada dur deme cesareti gösterecek".

Ukrayna savaşı konusunda Lafontaine ünlü Amerikalı ekonomist Jeffrey Sachs'tan alıntı yaptı: "Ukrayna'da yürüyen savaş Amerikan yeni muhafazakâr hareketinin (Neocons) 30 yıllık projesinin zirvesidir. Biden hükümetinde ABD'nin Sırbistan (1999), Afganistan (2001), Irak (2003), Suriye (2011) ve Libya (2011) savaşları için çabalayan ve Rusya'nın Ukrayna'ya müdahalesini provoke eden aynı yeni muhafazakârlar yer alıyor" ⁽⁶⁾.

Bu bağlamda Ukrayna üzerine Papa'nın yorumu aydınlatıcıdır. Franziskus 19 Mayıs 2022'de Ukrayna hakkında kendisiyle yapılan bir söyleşide, nitekim Papa önyargısız olarak kabul edilebilir, "Kırmızı Başlıklı Kız" şemasından uzaklaşmak gerektiğini belirt-

miştir: "Kırmızı Başlıklı Kız" iyiydi ve Kurt da kötü. Burada soyut türden metafizik bir iyi ve kötü yok". "Biz yalnızca çirkin olanı görüyoruz, bu savaşın arkasında yatan ve belki de bir bakıma ya provoke edilen ya da engellenmeyen bir dramın tamamını değil", Papa'nın söylediği buydu. Ve o, sözlerine şunu eklemiştir: "Ve ben silah deneme ve satma isteği görüyorum" ⁽⁷⁾.

Franziskus açıklama getiriyor: "Birileri bana bu noktada şunu söyleyebilir: Ama siz Putin'den yanasınız! Hayır, değilim. Böyle bir şey söylemek kolaydır kaçmaktır ve yanıltır. Ben sadece oldukça karmaşık olan nedenler ve çıkarlar üzerine kafa yormaksızın, karmaşıklığın iyi ile kötü arasındaki ayrıma indirgenmesine karşıyım" ⁽⁸⁾.

Ukrayna'daki savaş her ne kadar desteklenmese de, bu ihtilafın temelinde yatan nedenleri aydınlatmak için Ukrayna'da savaş öncesi hüküm süren durum hakkında bilgi sahibi olmak anlamlı ve önemli. Ancak bu konuda konuşmak varlığı tehlikeye atan bir hal alabilir.

Buna rağmen aylar süren dikkatli bir itidalden sonra Kuzey Akım 2'nin açılmasını isteyen siyasetçi sayısı artıyor. Öyle ki, Sarah Wagenknecht 5 Temmuz 2022'de Twitter'den şunu yazdı: "Koa-lisyon hükümeti sonuçları kontrol edemiyor. Prognos araştırmasına göre gaz tedarikinin durması durumunda GSMH yüzde 12 çökecek ve bu 5.6 milyon işsizze neden olacak. Ekonomik savaş bizi mahvediyor, Rusya'yı değil! Yaptırımlar kaldırılmalı, gerektiğinde Kuzey Akımı II üzerinden gaz alınsın!" ⁽⁹⁾.

Kuzey Akımı 2'nin hizmete geçmesi talebi ve de ABD'nin bu projeyi engellemesi yeni değil. Trump hükümeti yıllarca muhalefet yaptı ve hatta geniş ölçekli, uluslararası hukuka aykırı yaptırımlar uyguladı ⁽¹⁰⁾. Ama Angela Merkel ve Olaf Scholz - başbakan olarak Washington'daki ilk ziyaretine kadar - Baltık Denizi'nden geçen ikinci boru hattının siyasi değil, uygulanabilir bir ekonomik proje olarak görüyordu. Ama sonra ABD Başkanı Joseph Biden Alman Başbakanı ile yaptığı görüşme vesilesiyle boru hattının hizmete sokulmasını deyim yerindeyse yasakladı. Aslında Almanya gaz ihtiyacını Rusya'ya yaptırımların arttırıldığı ana dek Kuzey Akım 1 ve Ukrayna'dan geçen boru hatları üzerinden kolayca karşılayabiliyordu. Peki Kuzey Akım 2 neden bu kadar gerginlik yarattı? Rusya'nın sözleşmelerde belirtildiği gibi Kuzey Akım 1 üzerinden taahhüt ettiği gazın tamamını sevk etmesi için çalışmak mantıklı ve anlamlı olmaz mıydı? Ama bu bir yanılsamaydı. Rusya taahhütlerini yerine getirmekte ısrarlı, sözleşmenin ihlalini düşmanca bir tavır olarak görüyor ve Rusya gaz sevkiyatını reddetme olanağına sahip, ki bu felaketi hızlandırıyor.

Bir de Kuzey Akım 2'nin büyük finansal ve teknik zahmetlerle inşa edilmiş ve çalıştırılmaya hazır olması buna

ekleniyor. Bu boru hattı ile Almanya ve Batı Avrupa'nın gelecek on yıllar boyunca nispeten düşük maliyetle enerji güvenliği sağlaması düşünülüyordu - plan buydu. Bu planlamalar baltalanmaya devam edilirken, yatırım yapan Avrupalı şirketler ve vergi mükellefleri milyarlarca zarar ediyor.

Gazın boru hatları üzerinden sevk edilmesi normal ucuz yoldur, çünkü diğer seçenekler çok daha pahalıdır, ekonomik ve ekolojik değildir. Öte yandan sıvılaştırılmış gaz taşıyan tankerler ve terminaller henüz yapım aşamasında ve bu uzun süreç, ayrıca enerji tedarigi açısından ABD ve diğer güvenilir olmayan tedarikçilere sorgusuz sualsiz mahkum olma tehlikesi var.

Kuzey Akım 2'nin devreye sokulmasıyla felaketten dönülmesi talebi yalnızca Sol Parti'den gelmedi. Mecliste kayda değer bir konuşmayla Rusya'ya karşı uygulanan yaptırımları "yararsız" olarak nitelendiren AfD milletvekili Steffen Kotré için Kuzey Akım 2'nin devreye sokulması acilen gerekli. Bunun üzerine Başbakan Olaf Scholz Kotré'ye öyle bir biçimde tepki göstermiştir ki, muhtemelen en iyi "aptallık ve gurur aynı ağaçta yeşerir" deyiimiyle yorumlanabilecek bir şekilde yanıt verdi. "Şunu belirtiyorum: AfD yalnızca sağ popülist bir parti değil, ayrıca Rusya'nın bir partisidir" ⁽¹¹⁾. NachDenkSeiten adlı çok ziyaret edilen internet forumunun editörü Albrecht Müller, sert ama yerinde bir yanıt verdi: "Bu ifade o kadar aptalca, tarihten o kadar bihaber, o kadar düşüncesizcedir ki, bu şahsın hükümetimizin başında olduğu gerçeği karşısında insan sadece yüzünü kapatabilir". Müller'e göre bir partiye Rusya'nın partisidir olduğu suçlamasına yöneltmek, bu suçlamayı yapan politikacının "uyguladığı siyaset büyük ölçüde ABD tarafından belirlendiği" için şaşırtıcıdır. "Yaptırımlar, yumuşama politikalarına son verilmesi, silahlanma, silah sevkiyatı - bunların tamamı Başbakan Scholz'un partisinin belirlediği programa denk düşmüyor..." ⁽¹²⁾.

6 Temmuz'da Sol Parti'nin enerji uzmanı Klaus Ernst de görüş bildirdi. O, yaptırımların kaldırılmasını ve de enerji tedarigi konusunda Rusya ile görüşülmesini talep etti - ve bu yüzden şiddetli bir muhalefetle karşılaştı, hatta kendi partisinde bile. Ernst 6 Temmuz 2022'deki bir söyleşide, Welt haber kanalına, Almanya'da sert artış gösteren fiyatlar karşısından Rusya'ya uygulanan yaptırımlara devam edilmesine "etik değil" demiştir. Ona göre federal hükümet "enerji tedarigini güvence altına almak için her şeyi yapmak..." zoruunda. "Uluslararası hukuka aykırı bir savaş yürütüyor olsa da, Rusya ile konuşulmalı. Gaz tedarigi başka yollardan sağlanamıyorsa, Kuzey Akım 2'yi geçici olarak açmak da görüşülmeli" ⁽¹³⁾.

Sol Parti parlamento grup başkanı Dietmar Bartsch bu sözleri eleştirme gereği duydu. Ona göre Ernst'in önerisi

"görünüşe göre popüler, ama ne yazık ki dünyadan bihaber". "Ukrayna'daki bu feci savaş" devam ettikçe Kuzey Akım 2'nin devreye sokulması talebi yanlış ⁽¹⁴⁾. Bu parti çizgisi ve Ernst bu çizgiden saptı, bu nedenle o - Sarah Wagenknecht gibi - hemen ikaz edildi. Sol Parti'nin daha fazla seçmen kaybetmesi hiç de şaşırtıcı değil.

ABD tarafından Rusya'ya karşı ve Alman halkının aleyhine belirlenen çelik gibi sert rotanın destekçi ve uygulayıcılarının tarafında, vatanseverliği "daima iğrendirici" bulan ABD'nin akrabası siyasetçiler yer alıyor (Robert Habeck). Bunlar Joseph Biden ile hemfikirler ve Rusya'yı mahvetmek istiyor (Annalena Baerbock) ya da federal mecliste temsil edilen bir partiyi Rusya'nın beşinci kol olarak görüyor (Olaf Scholz).

Belki de bu denli ideolojik saplantılı fanatikler için - artık her ne kadar argümanlara kapalı olsalar da - 1943'te Nazi kış yardımının kullandığı bir slogana işaret etmek yeridir: "Hiç kimse aç kalmayacak ve donmayacak". Günümüzde bu sözün şeklini değiştirmenin anısına şöyle yazılmalıdır: "Hiç kimse donmadan aç kalmayacak".

* Bu yazı, Eylül 2022 sonu Kuzey Akım 1 ve 2'yi devre dışı bırakan ve sabotaj olduğu belirtilen patlamalardan haftalar önce kaleme alınmıştır. Yazar görümemiz sırasında, gündemin hızlı ilerlemesi nedeniyle güncellik sorunu ile karşılaşabileceğini belirtmiştir. Son gelişmelere rağmen içerik güncelliğini koruyor. Hatta 5 Ekim itibarıyla Kuzey Akım 2'nin bir bölümünün işler vaziyette olduğu ve gaz sevkiyatının devam edebileceği haberlere yansımıştır. Bu nedenle PoliTeknik'in bu yeni sayısını elinize geçtiğinde, gaz sorunu çok farklı anlatılarla devam ediyor olacak.

Kaynak:

⁽¹⁾ Bundeswirtschaftsminister Habeck: "Es kommen noch enorme Preiserhöhungen auf uns zu" - WELT

⁽²⁾ agy.

⁽³⁾ www.sueddeutsche.de/wirtschaft/robert-habeck-energie-politik-1.5612658

⁽⁴⁾ Robert Habeck befürchtet Blockade von Nord Stream und warnt vor problematischem Winter | WEB.DE

⁽⁵⁾ Oskar Lafontaine: Öffnet Nord Stream 2! (nachdenkseiten.de)

⁽⁶⁾ agy.

⁽⁷⁾ Papst Franziskus im Gespräch mit den europäischen Kulturzeitschriften der Jesuiten (herder.de)

⁽⁸⁾ agy.

⁽⁹⁾ https://mobile.twitter.com/SWagenknecht/status/1544311531000791049

⁽¹⁰⁾ Wolfgang Bittner, "Deutschland - verraten und verkauft", zeitgeist Verlag 2021, S. 117-123

⁽¹¹⁾ Bundeskanzler Scholz bezeichnet die AfD als „Partei Russlands“ - RT DE

⁽¹²⁾ Dumm. Blöder. Scholz (nachdenkseiten.de)

⁽¹³⁾ PROFITEUR PUTIN: Energieversorgung - Schaden die Sanktionen nur Deutschland? | WELT Interview - YouTube

⁽¹⁴⁾ Linken-Fraktionschef Bartsch gegen Inbetriebnahme von Nord Stream 2 | MDR.DE

Havva Engin
Heidelberg Pedagoji Yüksekokulu

Almanya'da Sığınma Deneyimi Bulunan Çocuk ve Gençlerin Eğitime Entegrasyonu

Şubat sonu başlayan ve hâlâ devam eden Ukrayna savaşı, bir kez daha, aralarında çocuk ve gençlerin bulunduğu yüz binlerce insanın yurtlarını terk etmesine ve başka ülkelere sığınmak zorunda kalmasına neden oldu. Bu arada Almanya'nın farklı eyaletlerinde okula devam eden çok sayıda Ukraynalı öğrenci de var. Ukraynalı çocuk ve gençlerin alınıyazısı 2015'te sığınmacı olarak gelen öğrencileri de odak noktasına yerleştiriyor ve bununla birlikte onların eğitim-öğretim entegrasyonunun son yıllarda nasıl gerçekleştiği, bir diğer ifadeyle buradaki eğitim-öğretim kurumlarının bu sığınmacıların eğitime katılımını başarıyla sağlayıp sağlamadığı sorusu gündeme geliyor.

Aslında kapsamlı araştırma sonuçları hâlâ mevcut değil, ancak son iki üç yılda, çıkarsamalar yapmaya olanak tanıyan ya da eğilimleri betimleyen birkaç inceleme yayımlandı.

Gerekeçlendirmelere başlamadan önce 2015 sığınmacı göçünün buradaki toplumun değişim süreçlerini önemli ölçüde hızlandırdığını saptamak gerekir, nitekim bu durum öğrenci kitlelerinin bileşimine etkide bulunmuştur. Öyle ki, bu arada öğrencileri yaklaşık yüzde 40'ının göç kökeni olarak adlandırılan bir artalanı olduğu söylenebilir. Ve en az bunun kadar önemli olan bir diğer nokta, 18 yaş altı çocukların yüzde 5'inin sığınmacı kökenine sahip olmasıdır, çünkü "son beş yılda (...) sığınma başvurularının %40'ı 18 yaş altı çocuklar tarafından [yapılmıştır]" (Rude 2020: 46), bunların büyük bir bölümü ise Almanya'da kalmayı bir seçenek olarak görüyor.

Sığınma deneyimi bulunan ailelerin yaşam koşullarına bakıldığında, bu çocuk ve gençlerin arzuları oldukça gerçekçi görünüyor. SOEP anketi sonuçlarına göre göçmen ailelerin dörtte üçü kendi ev ortamlarında yaşıyor; yalnızca dörtte biri ortak konaklama alanlarını paylaşıyor (bkz.: Pavia Lareiro 2019:2).

Ayrıca ebeveynlere yönelik mevcut anketlerden, onların önemli bir bölümünün eğitimle ilgili oldukları ve kendi çocuklarının gelişimine büyük bir değer biçtiklerini açıkça ortaya koyuyor. Bu konudaki en kapsamlı verileri ReGES araştırması sunuyor (Refugees in the German Educational System). Bu araştırma birkaç eyalette sığınmacıların toplumsal katılımını inceliyor (bkz.: <https://www.lifbi.de/reges>). Ebeveynlerin büyük bir bölümü, çocuklarının anaokuluna devam etmesini onaylamalarına ilişkin soruya verdikleri yanıtta, Almancanın hızlıca öğrenilmesini ve Alman kültürüyle temasa geçilmesini neden olarak gösteriyor. Çocuklarının bir çocuk bakım yeri için çok uzun süre beklemek zorunda kalmasından ise şikayet ediyorlar (Maurice/Will 2021:8).

Sığınma Deneyimi Bulunan Öğrencilerin Okuldaki "Durumu"

Sığınma deneyimi bulunan öğrencilerin eğitim-öğretim katılımı açısından SOEP (Sosyoekonomik Panel), ReGES araştırması (Refugees in the German Educational System) ve de BAMF'in (Federal Göç ve Mülteciler Dairesi) araştırma sonuçları aydınlatıcıdır. Bu araştırmalara göre son on yıllarda zorunlu eğitim yaşındaki sığınmacı çocuk ve gençlerin üçte biri düzenli sınıflara kabul edildi; yüzde 44'ü yalnızca özel sınıflarda, hazırlık sınıflarında ders gördü ve yalnızca yüzde 22'si başta bir hazırlık sınıfına devam edip, akabinde düzenli bir sınıfa geçiş olanağına sahipti (Gambaro ayrıca 2020:583).

Okul türlerine dağılım noktasında büyük farklar görülüyor. Özellikle Suriyeli öğrencilerin yüksek mezuniyet sunan okul türlerine devam ediyor olması kayda değer: Yüzde 19'u liseye ve yüzde 22'si karma okula (Gesamtschule) devam ediyor. Buna karşın liseye devam eden Afgan öğrencilerin oranı yüzde 10, sığınma deneyimi bulunan bir diğer büyük grup olarak Iraklı öğrencilerde bu oran yüzde 13 (Pavia Lareiro

bunun nasıl gerçekleşeceğini sormak haklı bir sorudur.

Okul (dışı) Eğitim Sunularına Katılım

Toplumsal katılıma işaret olarak entegre edilebilecek olan okul ve okul dışı sunulara katılımları sorulduğunda, yanıtlar, sığınma deneyimi bulunan öğrencilerin okulun sunduğu müzik, tiyatro ya da spor çalışma gruplarından pek yararlanmadıklarını, ama spor kulüplerine ve kilise ve derneklerin gençlik gruplarına daha fazla katıldıklarını gösteriyor (Gambaro ayrıca 2020:586). Bu ise önemli ölçüde fahri çalışanların etkin olduğu söz konusu kuruluşların aktif üye çalışmaları yürüttüğüne ve büyük bir çaba sarfettiklerine işaret etmektedir.

Korona Krizi Sırasında Öğrencilerin Durumu

Britta Rude öğrencilerin pandemi sırasındaki durumu üzerine yaptığı incelemede, haklı olarak, "Korona mevcut sorunsallar için yakıcı bir mercer işlevi gördü" demektedir (Rude 2020:46). Toplanan veriler birçok eyalette sığınmacıların ilk olarak kabul edildiği merkezlerde ve toplu konaklama alanların-

Okul eğitimine katılım açısından bakıldığında çocuk ve gençlerin severek okula devam ettikleri, kabul edildiklerinin hissettikleri ve yaşatlarıyla istikrarlı arkadaşlıklar kurdukları belirtilmelidir (Gambaro u.a. 2020:588). Almanca bilgi düzeylerinin yüksek olduğunu düşünüyor (Maurice/Will 2021:13) ve okul dışı spor etkinliklerine aktif olarak katılıyorlar, bu da ilerleyen bir toplumsal entegrasyona işaret olarak yorumlanabilir (Gambaro u.a. 2020:586).

Çalışma ve iyileştirme gerektiren alanlar olarak özellikle bu ebeveyn grubu ile işbirliğinin geliştirilmesi, bilhassa buradaki eğitim değerlerinin aktarılması ve eğitim-öğretim kurumlarının ailelerden beklentileri öne çıkıyor. "İleri yaş sorunu"nu sınırlandırmak için hızlıca okullaştırmak ve göçmen öğrencileri bilgilendirmek gerekiyor, bunun içinse anlamlı tanı ve sınıflandırma araçlarına ihtiyaç var. Ayrıca Almanca destek olanaklarının - mevcut veri durumuna göre - örgütlenmesi ve sayısı iyileştirilmelidir. Gelecekte hedef odaklı sunular geliştirmek için hangi entegrasyon sunularının etkili, hangilerinin de etkisiz olduğu sorusuna eğilen araştırmalar yapılması ivedidir.

Öte yandan pandemi, ortak konaklama alanlarındaki çerçeve koşulların derhal iyileştirilmesi gerektiğini göstermiştir. Bu iyileşmenin nesnesi bir yandan sabit bir internet bağlantısı kurulması, diğer yandan da internete uygun cihazların, öğrencilerin uzaktan derslere katılması ve dijital destekten yararlanması için hazır bulundurulmasıdır. ■

Kaynak:

- Gambaro, Ludovica et. al.** (2020): Erfolge, aber auch weiteres Potential bei der schulischen und außerschulischen Integration geflüchteter Kinder und Jugendlicher. DIW Wochenbericht 34/2020. URL: https://www.diw.de/documents/publikationen/73/diw_01.c.797223.de/20-34.pdf
- Gambaro, Ludovica et. al.** (2019): Kita-Besuch von Kindern aus nach Deutschland geflüchteten Familien verbessert Integration ihrer Mütter. DIW Wochenbericht 44/2019. URL: https://www.diw.de/documents/publikationen/73/diw_01.c.694632.de/19-44-1.pdf
- Paiva Lareiro, P. d.** (2019). Ankommen im deutschen Bildungssystem. Bildungsbeteiligung von geflüchteten Kindern und Jugendlichen. (BAMF-Kurzanalyse, 2-2019). URL: <https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Forschung/Kurzanalysen/kurzanalyse2-2019-ankommen-im-deutschen-bildungssystem.html?nn=404000>
- Paiva Lareiro, P. d.** (2019). Kinder und Jugendliche nach der Flucht: Lebenswelten von geflüchteten Familien in Deutschland. (BAMF-Kurzanalyse, 5-2019). URL: <https://www.ssoar.info/ssoar/handle/document/67582>
- Rude, Britta** (2020): Geflüchtete Kinder und Covid-19: Corona als Brennpunkt vorhandener Problematiken. In: ifo Schnelldienst, 12/2020, 73. Jahrgang. URL: <https://www.ifo.de/DocDL/sd-2020-12-rude-gefluechtete-kinder-covid-19.pdf> von Maurice, J.; Will, G. (2021): Geflüchtete Kinder und Jugendliche im deutschen Bildungssystem. Zentrale Befunde der Studie ReGES. URL: <https://www.lifbi.de/reges>

GÖÇ DÖNEMİNİN İLK EVRESİNDE (1960 - 1967) ATÖF'ÜN YANINDA YALNIZCA YEREL DÜZEYDE "TÜRK İŞÇİ DAYANIŞMA VE YARDIMLAŞMA DERNEKLERİ"NE RASTLANIYOR

2019:8). Öğrencilerin eğitim başarıları - beklendiği üzere ebeveyn kuşağının eğitim düzeyiyle ilişkilidir; burada da Suriyeli ebeveynlerin en yüksek eğitim mezuniyetlerine sahip olduğu görülüyor (Pavia Lareiro 2019:10). Almanca bilgileri sorulduğunda çocuk ve gençlerin üçte ikisi, bilgilerinin büyük ölçüde çok iyi ya da iyi olduğunu belirtiyor (Maurice/Will 2021:13), her ne kadar yüzde 65'i dil destek derslerine düzenli olarak katılmıyor olsa da (Maurice/Will 2021:14), nitekim bu durum ankete katılanların eğitim istekliliğinin yüksek olduğuna işaret ediyor.

Bu olumlu özdeğerlendirmeden bağımsız olarak, yapılan araştırmalar, söz konusu öğrencilerin okula kabulü bağlamında önemli bir "ileri yaş sorunu"nun belirdiğini açığa çıkarıyor. Burada yaşayan, göç deneyimi bulunmayan 15 yaş grubundaki öğrencilerin yüzde 94'ü ve göç kökenlilerin yüzde 86'sı dokuzuncu ya da onuncu sınıfa devam ederken, sığınma deneyimi bulunan öğrenciler arasında bu oran yüzde 61'dir. 15 yaş grubundaki sığınmacıların yüzde 31'i sekizinci sınıfa, diğer yüzde 8'lik bölümü yedinci sınıfa devama diyor (Maurice/Will 2021:11). Bu bağlamda, söz konusu öğrencilerin eğitim biyografilerindeki bu dezavantajı aşip aşamayacakları, aşacaklarsa

da hiç sabit bir internet bağlantısının olmadığını ve bu nedenle öğrencilerin mesafeli öğrenime ya da uzaktan derslere hiç katılmadığını ya da zor koşullarda katıldığını göstermektedir (Rude 2020:48). SOEP araştırması da sığınmacı öğrencilerin toplu konaklama alanlarında olabildikçe zor yaşam koşulları olduğunu kanıtlamıştır. Öyle ki, bu öğrencilerin üçte ikisi kendine ait bir odaya ve çalışma masasına sahip değil, yüzde 14'ü bir bilgisayarları ve de yüzde 4'ü bir tablet bilgisayarları olduğunu belirtmiştir (Rude 2020:48). Ebeveynlerin eğitim yoksulluğu ya da onların okul-kurum işleyişi üzerine yeterli bilgi sahibi olmaması bu öğrencilerin öğrenim durumlarını ayrıca zorlaştırıyor (Rude 2020:50).

Özet ve Genel bir Bakış

Almanya'da sığınma deneyimi bulunan çocuk ve gençlerin eğitim-öğretime entegrasyonuna dair güncel inceleme sonuçlarının harmanlanması, sığınmacılık kapsamında göç eden ebeveynlerin büyük bölümünün eğitim bilinçlerinin yüksek olduğunu ve okul öncesi eğitim sunularının önemini bildiklerini ve de pedagojik kadrolarla yakın işbirliğine geçmek istediğini gösteriyor (Maurice/Will 2021:8).

Stefan Zweig
Çeviri: Ahmet Arpad

Kitap, dünyaya açılan kapı

Yeryüzünde bütün hareketlerin kaynağı, insan bilincinin iki buluşudur. Mekânda hareket tekerleğin bulunmasıyla, düşündeki hareket de yazının bulunmasıyla gerçekleşmiştir. Adı bilinmeyen bir insan günün birinde, dünyanın bilinmeyen bir köşesinde ağaçtan elde ettiği tahtayı kıvrıp tekerlek haline getirerek, tüm insanlığa ülkeler ve toplumlar arasındaki uzaklıkların kalkmasını öğretmiştir. Arabalar sayesinde insanlara gerekli yükler, gıda maddeleri, değerli madenler ve her türlü ürün bir yerden bir yere götürülmüş, zamanla insanlar yolculuklara çıkmış, yeni yeni ülkeler tanımıştır. Böylece toplumlar tek başına, yalnız yaşamaktan kurtulmuş, dünya insanları birbirine yaklaşmıştı. Hareket eden araçlar sayesinde Orta Doğu Avrupa'ya, güney kuzeye ve doğu batıya daha yakın olmuştu.

Tekniğin gelişmesiyle nasıl tekerlek lokomotifin altında onu raylarda ilerletiyorsa, otomobili yollarda sürüyorsa, uçağı hareket ettirerek pervanesini döndürüyorsa, yazı da rulodan kitaba, tek tek kağıtlardan bir araya getirilmiş yüzlerce kâğıda geçerek yaptığı gelişmeyle bireyin kendi içine kapanık düşünce ve görüşlerini artık geniş bir çevreye yaymasını sağlamıştır. Kitaplar aracılığı ile birey düşünceleriyle tek başlarına yaşamaktan kurtulmuş, kendini yeryüzünde olup bitenin, insanlığın düşünce ve duygularının ortasında bulmuştur. Günümüzde tüm düşün hareketlerinin temeli kitaplardır. Materyalizmden daha yüce olan ve adına kültür dediğimiz yaşam şeklinin kitaplar olmadan gerçekleşmesi mümkün değildir. Kitapların, insan ruhunu özgürleştiren, hatta bir yerde dünyayı yaratan gücünün özel yaşamımızdaki etkileri sonsuzdur, ancak biz çoğu kez bunun farkında değiliz-

dir. Kitaplar günlük yaşamın ayrılmaz bir parçasıdır, onun varlığına teşekkür borçlu olmamız gerekir. Nasıl her nefes alışımızla ciğerlerimize oksijen dolduruyor, görünmeyen bu gıdayla damarlarımızdaki kanı besliyorsak, okuyan gözümüzle de düşün organlarımızı sürekli canlandırıyor ya da onları yoruyoruz.

Yüzlerce yıllık yazının ve kitapların çocukları, torunları sayılan bizler için okumak neredeyse bilinçaltı gerçekleşen, alışılmış bir davranış. Daha okul öncesi yıllarda elimize aldığımız kitap

yeri, tarihi, hatta saatiyle... Yirmi altı yaşındaydım, birkaç kitabım çıkmıştı, çok basit bir şeyin, bir düşün, değişik bir düşüncenin geçirdiği o gizemli değişim, onun sayısız evresi ve sonunda hepsinin yoğunlaşmış adına kitap denen karton kapalı dik dörtgenin nasıl ortaya çıktığını biliyordum. Ardından üzerine fiyat damgası vurulup satışa çıkarılıyor ve herhangi bir malmış gibi vitrin camının arkasına yerleştiriliyordu. Fakat o kitap çok canlıydı, her bir baskısı okuyanı heyecanlandırıyordu.

NE HALE GELDİK? SİLAHLANMA İÇİN FAZLADAN YÜZ MİLYAR AVRO!
ESKİSİNDEN DAHA BÜYÜK BİR ENFLASYON YAŞANACAK, SOSYAL İŞLER, EĞİTİM

da, hep bizimle olan, yanımızda, yakını-mızda duran bir şey, tıpkı giysilerimize, eldivenimize, sigaraya ya da günlük yaşamın gereksinimi olan eşyalara uzandığımız gibi kitapları da öyle elimize alıp sayfalarını karıştırıyor, okuyoruz. Kolay erişilebilir olması kimi zaman kitaba saygı duymamızı engelliyor, fakat içimize kapandığımız, düşüncelere daldığımız, verimli olduğumuz anlarda onun değerini kavırıyoruz. Sadece böyle anlarda kitabın gizemli ve duygulara etkileyici gücü karşısında saygı duyuyoruz. O günlük yaşamımızın önemli bir parçası oluyor. Yirminci yüzyılda kitabın mucizevi varlığı olmadan ruh dünyamızın ayakta durması mümkün olamaz.

İnsan yaşamında doruk anlar sürekli değildir, her zaman yaşanmaz. Bu nedenle de kalıcıdır, yıllar sonra bile anımsanırlar. Ben de bunlardan birini bugün bile çok iyi anımsıyorum,

Kendini sattırıyor, sayfalarını karıştırarak kendine bağlıyor, tüm sayfalarını zevkle okuyanı kendine esir ediyordu. Tarif edilmesi zor 'kan nakli' sürecini, damla damla yabancı damarlara verilmesini ben de yaşamıştım. Alinyazısı alinyazısına, duygu duyguya, ruh ruha. Ancak basılı metnin gizemi, ulaştığı sonsuzluk ve yaptığı etki bana yabancı sayılırdı. Şöyle biraz ilgilenmiş, ancak pek fazla üzerinde durmamıştım. Bunun tam farkına, ilerde, şimdi sözünü edeceğim gün ve saatte varmıştım.

O günlerde bir deniz yolculuğu yapıyordum, bir İtalyan gemisiyle Akdeniz'de, Cenova'dan Napoli'ye, Napoli'den Tunus'a, oradan da Cezayir'e. Yolculuk günlerce sürecekti ve gemide az yolcu vardı. Bu nedenle mürettebattan genç bir İtalyan benimle sık sık sohbet etmeye zaman ayırabiliyordu. Yanılmıyorsam acemi tayfa idi, kamaraları silip süpürüyor, güverteyi

yıkıyor ve benzeri birçok işi yapıyordu, daha doğrusu hiç kimsenin yapmayacağı işler onun göreviydi. Çalışırken ve konuşurken onu seyretmek keyif vericiydi. Uzunca boylu idi, teni güneş yanığı, gözleri kara, gülerken görünen dişleri bembeyazdı. Ve çok sık gülüyordu, şarkı söyler gibi İtalyanca konuşuyordu, yaptığı müziğe el kol hareketlerini de ekliyordu. Bir mimik dehasıydı o. Gemi-deki birçok insanın taklidini yaparken sanki karikatür çiziyordu. Ağzında bazı dişleri eksik kaptanı, sol omzu hafif önde, güvertede kasıla kasıla dolaşan yaşlı İngiliz'i, akşam yemeğinden sonra mutfaktan çıkıp masalar arasında gururla dolaşan ve doymuş yolcuların karınlarına hafifçe gülümseyerek bakan baş aşçıyı başarıyla taklit ediyordu. Onunla çene çalmak insana keyif veriyordu. Geniş alınlı, kolları dövme bu genç, anlattığına göre gemide çalışmaya başlamadan önce yıllarca koyun çobanlığı yapmıştı. Dostluğunun hoşuma gittiğini ve gemide en çok kendisiyle konuştuğumu çabucak fark etmişti. Tanışmamızdan birkaç gün sonra bana yaşamından birçok şeyi rahatça, hiç çekinmeden anlatmıştı. Yolculuğun daha ikinci gününde dost olmuş sayılırdık.

Sonra aniden aramızda görünmeyen bir duvar oluşuverdi. Napoli limanına demir atmış, gemi kömür, yolcu, posta, sebze ve gerekli diğer gıda malzemelerini yüklemiş, tekrar yola koyulmuştu. Kent yavaş yavaş uzaklaşıyordu. Açık denize çıkarken Vezüv'ün doruğunu donuk sigara dumanını andıran bulutların çevrelediğini gördüm. Aniden yanıma sokuldu, ağzı kulaklarında, elindeki buruşmuş bir mektubu gururla gösterdi ve az önce almış olduğunu söyledi, ben-den okumamı rica etti.

Önce ne demek istediğini hemen anlamadım. Giovanni'nin yabancı dilde bir mektup almış olduğunu sandım, Fransızca veya Almanca. Bir kızıdan olabilirdi – kızlar niçin hoşlanmasını bu genç adamdan –, sanırım şimdi benden yazılanları İtalyancaya çevirmemi istiyordu. Fakat hayır, mektup İtalyanca idi. Peki, ne istiyordu? Mektubu ona yüksek sesle okumalıydım. Ve birden her şeyi kavradım. Bu yakışıklı, zeki, candan ve yetenekli delikanlı, istatistiklere göre memleketinin okuma-yazma bilmeyen yüzde yedisinden biriydi. Evet, okuması, yazması yoktu. Ve ben o anda, daha önce Avrupa'da nesli tükenmekte olan bu insanlardan biriyle karşılaşmış karşılaşmadığımı anımsayamadım. Evet, bu Giovanni tanıdığım okuma bilmeyen ilk Avrupalı idi.

Şaşkın şaşkın yüzüne baktım. O anda dost veya arkadaş olarak değil, garip bir yaratılmış gibi. Ve sonra uzattığı mektubu okudum. Yazan genç kızın adı Maria idi, terziydi. Giovanni'ye yazdıkları, o yıllarda bütün ülkelerde, bütün dillerde genç kızların genç erkeklere yazdığı şeylerdi. Okurken dikkatle dudaklarına baktığını fark ettim. Heyecanlı olduğu belliydi, kaşlarını kaldırmış, gözlerini kısmıştı, beni dinlerken yüzünün hatları gergindi, mutlaka okuduklarımı kelimesi kelimesine aklında tutmaya çalışıyordu. Mektubu iki kez okudum, ağır ağır, kelimelerin üzerine basa basa. Giovanni'nin hepsini yutar gibi içine çektiği belliydi. Yavaş yavaş yüzüne bir mutluluk geldi, gözleri ışıldadı, ağzı açıldı, yazın açan bir gül örneği. Fakat aynı anda kaptanlardan biri güvertede görününce, hızla yanımdan uzaklaştı.

Ben yakında duran şezlonglardan birine uzandım ve tepedeki duygular dolu geceye baktım. Kafam birden düşüncelerle dolmuştu, az önceki tuhaf rastlantı huzurumu kaçırmıştı. Yaşamımda ilk kez bir okuma-yazma bilmeyenle karşılaşmıştım. Hem de zeki olduğuna inandığım, bir dost gibi konuştuğum bir Avrupalı ile... Düşüncelerim karmakarışık, beyni yazıya kapalı bu insan dünyayı nasıl görüyordu? Kendimi onun yerine koymaya çalıştım. Okuma-yazma bilmesem dünyam nasıl olurdu? O insan eline bir gazete alıyor, yazılanları anlamıyor. Bir kitap tutuyor elinde, tahtadan veya demirden daha hafif, dört köşe, kapağı renkli, sayfalarını açıyor, işe yaramayan bir şey, bırakıyor bir kenara. Duruyor bir kitapçının önünde, vitrinde sarı, yeşil, kırmızı, beyaz köşeli o güzel şeyler, sırtları altın yazılı. Onun için çekici, rengârenk, leziz meyvelerden veya koklanamayan, şişelere doldurulmuş parfümlerden farklı değil. Goethe'nin, Dante'nin, Shelley'in adlarını duyuyor, fakat kim olduklarını bilmiyor. Heceler ölü kalıyor, kulağa gelenler bomboş, anlamsız.

Hiçbir şeyden habersiz o zavallı. Kitaptaki tek satırın bile okuyanda, kara bulutların arasından aniden çıkan pırıl pırıl mehtap örneği tutku ve hayranlık yarattığını bilmiyordu. Sayfalar boyu anlatılan bir alinyazısının okuru tüm sarsıntıları ile etkilediğini, birdenbire onun alinyazısı olduğundan da haberi yoktu. O, kitapları tanımadığından duvarlar içine kapanmıştı, sadece kendi yaşamını yaşıyordu. Sordum kendi kendime, bütünden kopmuş bir yaşama nasıl dayanırdı insan, boğulmadan, fakirleşmeden? Gözün gördüklerinden,

kulağın duyduklarından başka bir şeyi tanımadan nasıl dayanılırdı yaşama, kitapların yaydığı o dünya havasını içine çekmeden nasıl nefes alınırdı? Kendimi okuma-yazma bilmeyen, düşün dünyasından dışlanmış birinin yerine koymaya zorladım, günlük yaşamını da gözümün önüne getirmeye çaba gösterdim. Başaramadım. Yaşamı boyunca tek kitap bile okumamış bir Avrupalının yerine koyamadım kendimi, düşün dünyasına adım bile atamadım. Başkasının tanımlarından müziğin ne olduğunu kavramaya çalışan bir duyma özürüne benzettim kendimi.

Bir okuma-yazma bilmeyenin iç dünyasını bir türlü gözümün önüne getiremediğim için kitapsız kendi yaşamımın nasıl olabileceğini düşünmeye çalıştım. Önce, her gün kitap okumaya ayırdığım zamandan bir saati kestim, fakat başaramadım. Kitaplar ve kültür aracılığı ile elde ettiğim bilgi, deneyim ve duyguların gücünü tekrar geri almaya kalkışınca benliğimde çözülme belirtileri görüldü. Neyi düşünürsem düşünüyem, bütün anılarımı ve deneyimlerimi, hepsinin kitaplarla bağlantılı olduğunu fark ettim. Aklıma gelen bir çok ilginç kelimenin bile kaynağı okuduğum kitaplar ya da kimi belgelerdi.

Şimdi Tunus ve Cezayir'e gitmekte olduğumu bir an düşündüğümde, hiç elimde olmadan bu iki kelimeyi çağrıştıran yüze yakın kelime kristaller örneği beynime hücum ediyor. Kartaca, Salambo, Livius'dan kimi sahneler, Romalılar, Scipio, Hanibal gözümün önünden geçiyor, ayrıca Grillparzer'den bazı bölümler, Delacroix'un renkli tabloları ve Flaubert'in çizgileri de canlanıveriyor. Cervantes'in Kayser V. Karl'ın Cezayir hücumu sırasında yaralandığını da anımsıyorum. Sadece o iki kelimeyi bir an için düşünmekle daha bir sürü ayrıntı geliyor aklıma. Belleğimden fıskıran bilgiler, orta çağın tüm savaşları ve tarihçeleri, ayrıntıları ve bağlantıları. Hepsi de ana okul günlerimden başlayarak okuduklarım ve öğrendiklerim. O anda anlıyorum, çok şeyi kapsamlı ve sayısız ayrıntıları ile düşünme, dünyaya değişik açılardan bakma yeteneğine sadece, kitaplardan edindiği bilgilerin dışında yıllar boyu bir çok ülkeden ve insanlarından öğrendiklerini de katan bir insan sahip olabilir. Kitaplardan yoksun birine dünya çok dar geliyor olmalydı...

Şimdi bütün bunları düşünmemi, o zavallı Giovanni'ye kısmet olmayan mutluluğu böylesine güçlü hissetmemi, bana yabancı o insanın alinyazısıyla hüzenlenmemi de edebiyatla ilgilenmeme borçlu değil miydim? Kitapları okurken tanımadığımız insanların iç dünyalarını yaşamıyor, onların gözleriyle bakıyor ve onların beyinleri ile düşünmüyor muyuz? Şimdi bana, kitaplar aracılığı ile yaşamış olduğum sayısız mutluluğu anımsattığı için az önceki o rastlantıya teşekkür etmeliydim. Sonra aklıma geldi anılarım tek tek, gökyüzünde sıralanmış şu parlak yıldızlar örneği. Kitaplar aracılığı ile öğrendiklerim, yaşamımı bilgisizliğin sıkıcı darlığından kurtarıp özgürleştirmiş, bana, küçük adama, değerler, coşku ve deneyimler kazandırmıştı. Çocuk ruhum macera kitaplarıyla etkilenmişti, bana yabancı ve vahşi gelen bir dünya burjuva evimizin duvarlarını kırıp içeri girmişti, ben de onların dışına çıkmıştım.

Kitaplardır çocuğa ilk kez dünyamızı ölçülemeyecek kadar büyük olduğunu gösteren, ona bu dünyada yaşama coşkusu yaratan. İçimizdeki heyecanın, istek ve hırsın, varoluşumuzun bu en güzel yanını, daha doğrusu benliğimizin o kutsal susuzluğunu, bizi sürekli yeni yeni yaşantıları içmeye zorlayan kitaplardaki o tuza borçluyuz. Yaşamımda birçok kararı almamda kitaplar önemli bir oynamıştı. Bazı dostlar ve kadınlarla buluşmaktansa artık yaşamayan edebiyatçılarla bir araya gelmeyi çok kez yeğlemiştim, kimi aşk gecelerini de kitaplarla yaşamış, uykusuz kalmıştım. Üzerinde kafa yordukça düşün dünyamızın milyonlarca parça izlenimden oluştuğuna daha çok inanıyorum. Bu izlenimlerin çok azı görülen ve yaşananndan oluşuyor. En önemli bölümünü ise kitapların bize verdiklerine, kitaplardan öğrendiklerimize borçluyuz.

Böyle düşüncelere dalmak ne güzel. Kitaplarla yaşamış olduğum mutlu anları anımsadım, birini düşünürken bir başkası aklıma geliyor. Tıpkı tepedeki kadife yumuşaklığında gece gökyüzünün yıldızları gibi, birine bakarken yanında bir başkasını görüyorum, hep yenileri ortaya çıkıyor, nereye bakacağımı şaşıyorum. Yıldızların sardığı gökküresinin derinliklerine bakarken, biz insanların da düşüncelerinin çevresinde ışıltılı bir ikinci uzayın oluştuğuna inanıyorum.

O gece elimde bir kitap tutmuyordum, fakat sadece onları düşünmekle kitaplara tüm yaşamımda hiç böylesine yakın olmamıştım. Bizden tek farkı okuma yazma bilmemek olan ve bu nedenle de yaratıcılığın uzak dünyalarına ulaşamayan o insanla, ruhun o zavallılığı ile yaşadığım küçük olay bana, kendini bilgilendirmek isteyen herkese evrenin kapılarını açan kitapların büyüsunü daha da yakından hissettirdi.

Yaşamı boyunca tek bir kitap bile okumuş olsa, yazılanların, basılanların, sözlerin, düşünceler aracılığı ile sonsuzluğa ulaştırılmasının değerini kavramış olan her insan, günümüzde çok kişinin, hatta en akıllı geçinenlerin bile şu korkusu karşısında biraz da acıyarak gülümser. Artık kitapların sonu geldi, şimdi tekniğin sözü geçerli, diye yakınıyorlar. Onlara göre gramofon, sinema makinesi ve radyo sözlerle düşünceleri çok rahat ve akıllıca nakleden buluşlar. Yok etmeye başladıkları kitapların kültür tarihi misyonları çok yakında geçmiş olacak... Çok dar görüşler, kısa ömürlü düşünceler bunlar! Kitapların bin yıllık etkisini yok edecek üstün nitelikli bir şeyi teknik bugüne dek bulamamıştır. Basılı kağıtların oluşturduğu küçük deste kalıcılığını her zaman kanıtlamıştır. Şimdiye kadar hiçbir ışık kaynağı incecek bir kitapçığın aydınlatmasına ulaşamamış, hiçbir suni enerji insan ruhunu dolduran basılı kelimelerin gücüne erişmemiştir. Kitabın yaşı sonsuzdur, o yok edilemez, değiştirilemez, teknikten korkması da gereksizdir. Teknik kitaplar aracılığı ile ortaya çıkar, kendini yenilemesi için de kitaplara gereksinimi vardır. Sadece insan yaşamının değil, bilginin ve bilimin de temelini kitaplar oluşturur. Ve insan kendini kitaplara ne kadar çok verirse, onlara ne kadar içten bağlanırsa, yaşamı da o kadar yakından tanır. Çünkü dünyasını sadece kendi gözleriyle görmez, kitaplardaki sayısız başka gözlerin

de yardımıyla onu çok yakından tanır ve sever.

Kitaplara teşekkür

Buradalar, bekliyorlar ve susuyorlar. İtişip kakışmıyorlar, bağırıyolar, istemde bulunmuyorlar. Duvar kenarına dizilmiş suskun öyle duruyorlar. Uyukluyorlar sanki, fakat üzerlerindeki bir isim açık bir göz gibi sana bakıyor. Onlara bakarak, şöyle bir dokunarak yanlarından geçerken, yalvarır gibi arkandan seslenmiyorlar, senden bir şey istemiyorlar. Hayran olmanı bekliyorlar, ancak o zaman açılıyorlar. Önce çevremizde bir suskunluk, sonra içimizdeki bir suskunluk. Ardından hazırız, bir akşam, yorgun günün sonunda eve döndüğümüzde, bir öğle üzeri, insanlardan bitkin, bir sabah, güzel düşlerle geçmiş bir gecenin sonunda... Sokuluyoruz onlara, yüzlerce göz, yüzlerce isim suskun ve sabırla senin arayan bakışlarını takip ediyor, bir sarayın paşasının seslenmesini bekleyen esir kadınlar örneği. Sonra uzanıyor elin, bir piyanonun tuşlarına dokunan parmaklar gibi, içlerinden birine, açıyor sayfalarını, okuyor bir kaç satır, bir kıta. O anda isteksizsin, düş kırıklığı, bırakıyorsun yerine. Arıyorsun bir başkasını, o anda sana en uygun olanını. Ve birden kuşatılıp sarılıyorsun, nefesin bir başka nefesle karışıyor, sanki bir kadının sıcak, çıplak vücudu yanı başında yatıyor. Seçtiğin kitap seni mutlu ediyor, içinden yükselen ışıltı ısıtıyorsun. Düşlerin bulutları aralanıyor, seraplar görünüyor. Caddeler açılıyor ufka kadar, uzaklar duygularını çekip içine alıyor.

Bir yerlerde bir saatin çalıştığını duyuyorsun. Fakat o seni rahatsız etmiyor, burada başka saatin sözü geçiyor. Karşısında kitaplar, içlerindeki sözler dudaklarına dokunana kadar yüzlerce yılı geride bırakmışlar... Sonra yepyenileri, daha gençleri, henüz dünyaya gelmişler. Hepsi de büyüleyici bir dili konuşuyor, heyecanlandırıyor, nefes kesiyor. Heyecanlandırırken teselli de ediyorlar. Kendini onların içinde buluyorsun, sayfalarından yükselen melodiyle, düşüncelere dalıyorsun, sakinleşiyorsun, yükseklerde, başka dünyalarda uçuyorsun.

Günün huzursuzluğunu unutturan o güzel saatlere, insanın sadık dostu, suskun arkadaşı kitaplara, hep yanımda olduğunuz, varlığınızla bize hep yaşam verdiğiniz için teşekkürler! İnsanlara yaşantılarının en karanlık günlerindeki desteğinin cephe hastanelerinde, kışlalarda, hapishanelerde, acıdan kıvrandıkları yataklarda. Her yerde, her zaman yanlarında bulunmuş, onlara düşler getirmiş, huzursuzluk ile ıstırap arasında bir avuç huzur olmuştunuz! Günlük yaşamın altında ezilen ruhunu çekip kurtaran Tanrı mıknaatısı sizler. İnsan ruhunun karanlığını hep aydınlatır, onu ötelerin aydınlığına taşırsınız.

Sonsuzluğun bu küçük parçaları sizler, yan yana ve suskun, evimizin duvarına sıralanmış öyle duruyorsunuz. Fakat bir el sizi çekip alınca, yürek size dokununca, mekanları kırıp parçalıyor, çılgınca ileri atılan bir araba örneği bizi sonsuzlara taşıyorsunuz.

* Bu yazı ilk kez PoliTeknik'in 11. sayısında yayımlanmıştır; sayfa 4-5, Mart/Nisan 2016.

Prof. Dr. Armin Bernhard
Duisburg-Essen Üniversitesi

Düşman İmgesi Olarak Rusya - Barış Siyaseti Amaçlı Eğitim Çalışmalarının Değerlendirilmemiş bir Öğrenim Alanı için Örnek

Eleştirel barış pedagojisi huzursuz bir toplumsal sistemi, içerdiği askeri karıştıkları dahil, radikal bir eleştiriye tabi tutan pedagojik bir barış çalışmasının teorisi ve pratiğini tanımlar. Yapısal olarak toplumsal üretim ve yeniden-üretim koşullarına sabitlenmiş bir görüngü olarak huzursuzluk, toplumun şiddete dayalı ilişkilerinden, tehdit ve caydırma politikalarına ve de savaşa kadar uzanır. Eleştirel barış pedagojisinin temel görevlerinden biri, toplumsal huzursuzluğun nedenlerini ortaya çıkarmak ve bu durumu örgütleyenleri ve avantajcılarını teşhis etmektir. Düşman imgelerinin, saldırganca bir tehdidi ve caydırma politikasını meşrulaştırmak için sistematik olarak ideolojik araç olarak kullanıldığında şifresini çözmek bu bağlamda olağanüstü bir önem taşır.

Şu an taşıdığı özelliklere ilişkin Rusya'ya yöneltilen atıflar, düşman imgelerinin bir ideoloji eleştirisine tabi tutulması görevini örneklerle betimlemek için olağanüstü elverişlidir. 1970'li yılların barış pedagojisinde düşman imgeleriyle uğraşmak politik psikoloji tarafından çoktan temel bir görev alanı olarak belirlenmiştir. Önyargıların gerçeği bir "seçme süzgecinden" geçirip onları ön-yapılandırmasıyla, bu önyargıların özgül bir formu olarak özümseyen düşman imgeleri tarafından gerçeğin tarafsız algısı olağanüstü sınırlandırılır (Nicklas/Ostermann 1973, S. 325-326). Düşman imgeleri önyargıların tersine özelliklere ilişkin yalnızca olumsuz atıflar içerir, "birbiriyle mantıksal değil, aksine salt çağrışımsal bağlantıları bulunan belirsiz bir tasarımlar demeti [...]" (Nicklas/Lißmann/Ostermann 1975, S. 40). 'Düşmanı' sözde karakterize eden özelliklerin atfedilmesi gerekçelendirilmiş deneyimlerden yararlanmaz, onlar keyfi bir doğaya sahiptir. Seçici süzgeçten geçen düşman imgesinden kaynaklanan gerçeğin seçici algısı, insanların entelektüel yetersizliğine değil, aksine düşman imgelerine yatkınlığın oluşturulduğu toplumsal koşullara ve toplumsallaşma ilişkilerine dayanmaktadır. Düşman imgeleri kültürel hegemonyanın (Gramsci) bir parçası olan ideolojik "algılama modellerini" temsil eder. Güçlü toplumsal gruplaşmalar tarihsel olarak çoktan varolan düşman imgelerini kullanır ya da yenilerini yaratır ve onları, arkalarına kendi çıkarlarını gizlemek ve bu çıkarları gerçekleştirmek için dolaşıma sokar. Düşman imgeleri baskın toplumsal grupların çıkarı doğrultusunda, toplumsal huzursuzluk sistemini meşrulaştırır.

Rusya şu an sözümüne Batılı toplumların gözünde İslam'ın yanında en tanınmış, belki de ondan daha da önemli bir düşman imgesini oluşturuyor olsa gerek. Rusya'ya karşı beslenen kin duyguları yoğun olarak Alman İmparatorluğu'nun geç döneminde, imparatorluğun emperyalist politikaları çerçevesinde oluşturulmuş ve Birinci Dünya Savaşıyla olağanüstü artmıştır. Nihayet bu savaşın amaçları

arasında Alman İmparatorluğu'nun Avrupa'daki ekonomik egemenliğini garantilemek ve büyük güç olarak Rusya'yı jeopolitik açıdan zayıflatmak vardı. Almanya'da faşizmin egemenliği altında "Ruslarla" ilgili bu düşman imgesi, yayılma savaşını, ekonomik coğrafyanın Doğu Avrupa yönünde genişletilmesini ideolojik yönden gerekçelendirmek için ek olarak ırkçı tarzda yüklenmiştir. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından bu düşman imgesi erozyona uğramamıştır. Kızıl Ordu'nun Batı Almanların bilincinde onları Nazi diktatörlüğünden kurtaran olarak algılanmaması olgusu bile, bu düşman imgesinin, egemenlik formasyonunun kültürel hegemonyasında İkinci Dünya Savaşı'nı da aşan devamlılığının göstergesidir. Soğuk Savaş'la birlikte ve Batı Almanya'nın "batılı" askeri ittifaka alınmasıyla, ABD ve Batı Avrupa'nın anti-komünist stratejisi çerçevesinde Rusya korkusu yeniden yoğun biçimde körüklenmiştir. Askeri yapıya yatırım yapılmasını meşrulaştıracak ve reel sosyalizm karşısında kendi ekonomi tarzını ve yaşam biçimini meşrulaştıracak bir düşmana ihtiyaç duyuluyordu. O, Herbert Marcuse'ün 1960'lı yılların sonunda kısa ve özlü biçimde belirttiği gibi, "varolmaması durumunda uydurulması gereken bir düşmandır" (Marcuse 1980, S. 124). Katakomblardaki Rus ayısından duyulan, yalnızca Alman halkının ruhunda bulaşıcı kalması sağlanmayan korkuyu içeren anti-komünist düşman imgesi, Soğuk Savaş'a kısa süreliğine ara verilmesinin ardından yeniden canlandırılmış ve günümüz Rusya'sına - bu ülkenin artık yeniden kapitalist sisteme dönüştürülmüş olması olgusundan bağımsız olarak - sorunsuzca kanallize edilebilmiştir.

Rusya konusunda kültür sanayisi temelli kamu medyasına ve özel medyaya söz dalaşı ve propaganda içerikli bildiriler egemendir. Toplu, olumsuz damgalamalar aracılığıyla ayırım yapan bir kamuoyu bilincinin açınması engellenmek isteniyor. Rusya'yı düşman imgesi olarak tereddütsüz üstlenmeye hazır olmayanlara karşı girişilen söz dalaşının sertliği, bu düşman imgesinin gerçeği yansıtmayan temeline zaten işaret etmektedir. Yapılan "yaygın propaganda" (Bittner 2014, S. 14) Rusya'nın kendisine atfedilen saldırgan yayılma politikasından, ülkenin devlet başkanının şeytanlaştırılmasına kadar - ki bu düşman imgesi kullanımının sevilen çeşitlerinden biridir - uzanmaktadır. Bu suçlamalar Kırım'ın Rusya'ya katılmasından uzun bir süre önce başladı ve elbette Kırım olayı düşman imgesini derinleştirilmek için en yoğun biçimde kullanıldı. Ukrayna sorunu kapsamında kullanılan düşman imgesi retorik, eski ABD Başkanı Ronald Reagan'ın 1983'te Sovyetler Birliği'ni "Kötülük İmparatorluğu" olarak adlandırdığı kötü günleri anımsatan bir sertliğe ulaşmıştır.

Düşman imgeleri bir olayın karmaşıklığını gerektiği gibi yansıtmayan basitleş-

tirilmiş iddialara dayanır. Eğer düşman imgeleri gerçeğin salt seçici algısına izin veriyorsa ve eğer bu seçici algı siyasi bir yönlendirme ise, o zaman bu düşman imgesinin yeniden canlandırılmasının arkasında yatan çıkarların teşhis edilebilir olması gerekir. Barış siyaseti amaçlı eğitim çalışmaları düşman imgelerinin tekrar temel toplumsal içeriğine, düşman imgelerinin oluşturulması yoluyla gerçekleştirilmek istenen çıkarlara oturtulmasına dayanır. Burada hareket noktası, gerçek ve gerçeğin algısı arasındaki fark ve üzerinde bu farkı azaltma girişiminin yükseldiği noktadır. Düşman imgesi olarak Rusya konusunda Rusya'nın yayılmacı politikası tezini çürütmek için dünyanın coğrafi haritasına kısa bir bakış yeterli. Öte yandan bu bakış, 'Batının' Rusya'nın "toprak tutkusu" (Steinmeier) olduğu iddiasının kolektif izdüşümünün bir biçimi olarak, ABD ve AB'nin saldırgan güdülerini ve özelliklerinin Rusya Federasyonu'na aktarımları olarak görülebilir kılınmasına yardım eder. 'Batının' kendisiyle ilgili reddetmesi gereken şeyler - NATO'nun sürekli jeostratejik ilerleyişi - Doğu'daki 'karanlık' ülkeye atfedilmektedir.

Ancak barış pedagojisi çalışması için asıl önemli olan şey Rusya'nın niyetlerinin (Krone-Schmalz 2015, S. 158) amaçlı "yanlış algısının" hangi çıkarlara hizmet ettiği sorusuna yanıt aramaktır. Barış siyaseti amaçlı eğitim çalışmaları bu sorunun yanıtını ancak artan kapitalistler arası çıkar çatışmaları bağlamından hareketle hazırlayabilir. Çünkü sözü edilen kolektif izdüşümünün nedeni Rusya'nın 'tutumuna' değil, aksine ulusal toplumların ya da toplumsal blokların, neredeyse tümüyle kapitalist tarzda yapılandırılmış dünya ekonomisindeki somut üretme ve yeniden-üretme koşullarına dayanmaktadır. Soğuk Savaş'ın son bulduğunun çok erken ilan edilmesinden sonra Avrupa Birliği ve Rusya arasında yaşanan yakınlaşma ve ortak bir Avrasya ekonomisi bölgeyi yaratma vizyonu, ki Putin tarafından defalarca önerilmiştir, bu vizyonu, onu Avrasya'daki jeopolitik ve ekonomi politik çıkarlarına karşı bir tehdit olarak gören ABD tarafından reddedilmesine yol açmıştır. ABD kökenli düşünce kuruluşlarının sayısız demeçlerinden, ABD'nin, Avrupa Birliği ile Rusya Federasyonu ve özellikle de Almanya ve Rusya arasındaki işbirliğini ne pahasına olursa olsun engellemeyi öngören küresel jeostratejik güdüsünü çıkarsamak olanaklı. ABD'nin Ukrayna'daki rejim değişikliği için yatırmış olduğu beş milyar dolar bu niyetin altını çizmektedir. Nihayet ABD'nin küresel stratejisi çerçevesinde izlediği hedef (azalan) hammaddelere ve Asya pazarına giden yolları açık tutmak ve bu yolları kendi çıkarları doğrultusunda kontrol edebilmektir. 'Batılı' liberal toplum modelinin küresel hegemonyasını kurmak amacıyla transatlantik ittifakın güçlendirilmesi için Avrupa Birliği bünyesinde

("Batının Rönesansı") verilen çabalar bu jeopolitikaya kanat germektedir.

Rusya'nın bir düşman imgesi olarak yeniden güncellenmesi, kapitalistler arası rekabetten doğan bu çekişmeden hareketle anlamlandırılmalıdır. O yalnızca 'Batılı' devletlerin güvenlik ve dış politikasına gerçek anlamda yön veren çıkarlardan saptırmakla kalmıyor, aksine, onun dışında, bu siyasete ilişkin en azından edilgen olarak görüş birliğine vardırılmak istenen halkın kendi izdüşümü için zemin sunuyor.

Düşman imgeleri, özdeşünüm yeteneğini güçlendiren siyasi bir bilinç oluşumu sürecinin başlatılması için olağanüstü eğitim içerikleri oluştururlar. Düşman imgelerinin toplumsal işlevinin açığa çıkarılması, ideoloji eleştirisi gerekliliği dışında onun kendi sosyal birliğimize ve bu birlik içerisinde etkinlik gösteren insanlar olarak bize yeniden yönelmesi, düşünce ve eylemi düşman imgelerinden ve böylece hegemonya araçlarının ideolojisinden bağımsız kılan psik-entelektüel güçleri harekete geçirebilir. Düşman imgeleri atfedildikleri kişiden çok onu dolaşıma sokan kişi hakkında bilgi verir. Özdeşünümün güçlendirilmesi, toplumsal tanıtımı yapılan düşman imgelerinin bizde yarattığı duygulanmayı algılamayı, böylesi bir düşman imgesine ihtiyaç duyma nedenlerimizi araştırmayı, bu düşman imgelerinin içerdiği atıfların salt kendi sosyal birliğimizin özelliklerinin özdeşünümünden geçirilmeden ya da bilinçsizce başka toplumlara yansıtılması anlamına gelip gelmediğini incelemeyi de ifade eder. Düşman imgeleri, toplumsal bir işlevi yerine getirmesi istenen kolektif izdüşümünün bir biçimi olarak teşhir edilebildikleri ölçüde, insanların kendi nesnel özne varlıklarını ve böylece eleştirel-insancı ussallığını geliştirmesini engelleyen özgül bir ideolojik huzursuzluk potansiyelinden kurtuluş gerçekleşebilir. Dolayısıyla burada eleştirilen düşman imgesi yapılandırması, 'Batılı' dış politikanın temel öncüllerine karşı radikal tarzda ters hareket etmek ve böylece varolan kültürel hegemonyadan "kopmanın ruhunu" (Gramsci 1991, S. 374) iletirmek amacıyla, barış siyaseti amaçlı eğitim çalışması için mükemmel, şu ana dek bir o kadar da değerlendirilmemiş bir öğrenim alanı sunmaktadır. ■

Kaynak

- Bittner, W.: Die Eroberung Europas durch die USA. Zur Krise in der Ukraine. Mainz 2014
Gramsci, A.: Gefängnishefte Band 2, Hamburg 1991
Krone-Schmalz, G.: Russland verstehen. Der Kampf um die Ukraine und die Arroganz des Westens, München 2015 (12. Auflage)
Marcuse, H.: Versuch über die Befreiung, Frankfurt/Main 1980 (5. Auflage)
Nicklas, H./H.-J. Lißmann/Ä. Ostermann: Feindbilder in Schulbüchern, in: Friedensanalysen für Theorie und Praxis, Jg. 1, 1975, Nr. 1
Nicklas, H./Ä. Ostermann: Überlegungen zur Gewinnung friedensrelevanter Lernziele aus dem Stand der kritischen Friedensforschung, in: Wulf: Kritische Friedenserziehung, Frankfurt/Main 1973, S. 315-326